

Marika Jwumpe Nintanmpe Jwun^kkanni Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sé^mε^ηi fun^ηɔ jwumpe e ke

Marika na mpyi Yesu cyelempya^ηi Py^εri wwo^ηεε. Kakyanhala karigii Yesu mpyi a pyi maa kàla^ηi ηgemu kaan ke, mà bâra lire na, pyi^ηkanni na pi à u kwòr'a bò cige na ná pyi^ηkanni na Kile à u ^ηè a yige kwù^ηi i ke, Marika à cyire karigii puni lógo Py^εri ^ηwɔ na. Cyi lógo^ηkwooni kàntugo u à cyi sé^m'a kan dánafeebil'á, pire mpyi yyefuge e.

Tèni i Yesu à jwo u yabili^ηi kyaa na ke, u à li cyêe na uru u ^ηye Supya^ηi Jya^ηi. Lir'à li cyêe na ur'á Kile à sí^ηi puni kan. Puru fun^ηke e, sùpyire sàra^ηi sí^ηi ná kapegigii yàfa^ηi sí^η'à kan ur'á. Cyire pun'à li cyêe na sùpya^ηi u à fworò Kile e ke, Yesu wi. Marika à li cyêe na Kile Jya^ηi u ^ηye Yesu. U na ^ηye Kile, maa mpyi sùpya.

Ná Yesu à kwòro kworokworocige na wuu kurugo, mpⁱi pi maha ntaha u fye e ke, pi à yaa pi kyaala mú u kurugo. Dánafeebil'á Marika à jwumpe jwo ke, wuu ná pire, wuu pun'à yaa wuu bégel'a yaha kyaage m^εε na Yesu kurugo. Yesu à jwo: «ηgemu la ká mpyi si ntaha mii fye e ke, urufol'à yaa u cyè u yabili^ηi ^ηyii karigii na, u u ntèen kyaage taan u u ntaha mii fye e, pi m^εε ká mpyi na sí urufoo bò kworokworocige na. Naha na ye ηgemu la ká mpyi si u ni^ηja^ηi yaa ^ηwɔ ke, urufoo sì nùmpa^ηa ta m^ε, ηka ηgemu ká kàntugo

wà u nijjaanj'á mii ná Jwumpe Nintanmpe kurugo ke, urufoo sí nùmpañja ta.» (8.34-35).

Yuhana Batizelipyinji na kuni bégeli Yesu yyaha na

(Macwo 3.1-12; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28)

¹ Jwumpe Nintanmpe pu nyε na Kile Jyanji Yesu Kirisita kyaa yu ke, puru jwɔkwɔɔnre ti nyε nte.

² Kile à fyânha a jwo u tûnntunñi Ezayi sémenji i: «Wíi, mii sí na tûnntunñi tun mu yyaha na,

u sà kuni yaa mu mεε na* ,

³ sùpya mejwuu sí n-pa raa fwore síwage e fânha na “Yii kuni yaa Kafoonji mεε na, yii kumpyεε nintiire yaa u á†.”»

⁴ Lire pyinjanni na, Yuhana Batizelipyinji à kàre síwage e mà sà uye cyée, marii sùpyire batizeli, marii yi yu pi á na: «Yii yii toronkanni kέεnñε, yii i batize, bà Kile si mpyi si yii kapegigii yàfa yii na mε.»

⁵ Zheruzalemu kànhe ná Zhude kùluni shiinbii nijyahamii mpyi na sì u yyére, maa ntèn li taan na pìre kapyiinñkii nyε a tíi mε, Yuhana sí i pi batizeli Zhurudεn banj lwòhe e.

⁶ Nyε Yuhana vàanntinñke mpyi a yaa ná jwòhñji shire e, u mpyi maha uye pwu ná seepwòge e, maa uye jwò caa ná kampεεñnyi ná tuwyiyi seere e.

⁷ U mpyi na yi yu sùpyir'á: «ñge u na ma mii kàntugo ke, uru tayyéreg'à fânha tò mii woge na. Ali mà naye tîrige si nta mpyi u tanhanyii mεere sàhnafoo, mii jùñk'à cyére lire mpyinji i.

⁸ Mii wi ke, mii à yii batize lwòhe e, ñka uru wi ke, uru sí yii batize ná Kile Munaani i.»

* 1:2 Malaki 3.1 † 1:3 Ezayi 40.3

*Yuhana à Kile Jyaŋi Yesu batize
(Macwo 3.13-17; Luka 3.21-22)*

⁹ Cyire canmpyaagil'e, Yesu à yîri Nazareti kànhe e Galile kùluni i mà kàre Yuhana yyére. Ka Yuhana si u batize Zhurudεn baŋi lwøhe e.

¹⁰ Yesu nivworonji lwøhe e, ka u u nìnyinji nya u u múru, ka Kile Munaani si ntîg'a tèn u na mpánmpørøgø fiige. ¹¹ Ka mejwuu si fworò nìnyinji i na: «Mii Jyaŋi u nyε mu, mu kan'à waha mii na sèl'e. Mu kapyiin'kil'à táan mii á mú.»

*Sitaanniji na ŋcaa si Yesu sòn u kapii pyi
(Macwo 4.1-11; Luka 4.1-13)*

¹² Lire kàntugo ka Kile Munaani si ŋkàre ná Yesu e síwage e.

¹³ U à canmpyaa beeshuunni pyi wani sige yaare shwøhøl'e. Cyire canmpyaagii funŋke e, ka Sitaanniji si file u na, maa ŋcaa si u sòn ŋgà kapii na. Kile mèlεkεεbii mpyi ná u e, marii u tère.

*Yesu à fyacumii sicyεεre yyer'a pyi u cyelempyii
(Macwo 4.12-25; Luka 4.14-15; 5.1-11)*

¹⁴ Nyε Yuhana Batizelipyinji lenkwooni kàntugo na kàsunji i, ka Yesu si ŋkàre Galile kùluni i, marii Kile Jwumpe Nintanmpe yu, na ntùuli.

¹⁵ U mpyi na yi yu sùpyir'á: «Tèn'à nɔ, Kile Saanre tèn'à byanhara. Yii yii toronkanni kέεnŋε, yii dá Jwumpe Nintanmpe na.»

¹⁶ Canŋka Yesu nijaraŋi Galile baŋi ŋwøge na, u à fyácyaa shuunni nya, Simɔ ná u sìnεεŋi Andire, pi mpyi na cwòò wàa baŋi i.

¹⁷ Ka u u yi jwo pi á: «Yii taha na fye e. Bà yii na fyaabii caa mε, mii sí yii taanna yii raa sùpyire caa t'a ma mii á.»

18 Ka pi i ntíl'a pi cwòobii yaha, maa ntaha Yesu fye e.

19 Nyε pi à ta naha vili yyaha na sahaŋki ke, ka Yesu si núr'a siηεε shuunni nya, pire pi mpyi Zebede jyaabii, Yakuba ná Yuhana. Pi ná pi tunji Zebede mpyi a tεεn pi bakwòoge funŋke e, na pi cwòobii takegeyi yaa.

20 Ka Yesu si ntíl'a pi yyere, ka pi i pi tunji Zebede ná u báarapyiibii yaha wani bakwòoge e, maa ntaha u fye e.

*Yesu à jínanyi wà kàr'a yige nàni w'e
(Luka 4.31-37)*

21 Ka Yesu ná u cyelempyiibii si ηkàre Kapεεnamu kànhe e. Canŋŋke, ka u u jyε Kile Jwumpe kàlambage e, na sùpyire kâlali.

22 Mpii pi mpyi wani na nùru u ηwò na ke, u kàlani pyiŋkanni mpyi a pire kàkyanhala, naha na ye u ηye a mpyi na pi kâlali Kile Saliyani cyelentiibii fiige mε, ηka ná Kile sífente e u mpyi na pi kâlali.

23 Lire tēni i, jínacyanŋi wà mpyi wani Kile Jwumpe kàlambage e, ka uru si jwo fànha na:

24 «Nazareti kànhe shinŋi Yesu, naha shi ku ηye wuu ná mu shwòhòl'e ye? Mu à pa mpa wuu shi bò la? Mii à mu cè, ηge u à fworò Kile e ke, uru u ηye mu!»

25 Ka Yesu si fànha cyán jínanyi na: «Ma ηwòoge tò! Maa fworò ηge nàni i!»

26 Ka jínanyi si nàni cúnŋò cúnŋò, maa ηkwúulo fànha na, maa fworò u e.

27 Ka lire si sùpyire puni kàkyanhala fo ti na yu tiy'á: «Naha ku ηkire ye? Kàlavŋŋò ηge nàŋ'à kan

ná Kile fànhe e, u maha fànhe cyáan jínabii mú na pi i núru u ɲwɔ na!»

²⁸ Ka Yesu mɛge si fworɔ Galile kùluni puni i.

Yesu à yamii niɲyahamii cùuɲɔ
(Macwo 8.14-17; Luka 4.38-41)

²⁹ Lire kàntugo ka Yesu ná u cyelempyiibii si fworɔ Kile Jwumpe kàlambage e, maa ɲkàre ná Yakuba ná Yuhana e, Simɔ ná Andire yyére.

³⁰ Pi à sà Simɔ nafɛɲcwɔɲi ta u à sínni cifwuro cye e, ka pi i u kyaa jwo Yesu á.

³¹ Ka Yesu si file u na tasinnage e, maa u cù cyɛge na a yîrige. Ka cifwure si ɲkwɔ̀, ka u u yîri na sore pi á.

³² Yàkoɲke, canɲa ɲyiin'à cwo ke, ka pi i ɲkàre ná yampii puni ná jínacyaanbil'e Yesu yyére.

³³ Kànhe shinɲyahara mpyi a bínni bage ɲwɔge na.

³⁴ Ka u u yampe shiɲi niɲyahamafee cùuɲɔ, maa jínacyaanbii niɲyahamii jínahii kòr'a yige pi e, maa jwumpe kwɔ̀n jínabii na, ɲaha na ye pi mpyi a u cè Kile wuɲi wà.

Yesu kapani
(Luka 4.42-44)

³⁵ Kuru canɲa nùmpaɲa ɲyèsɔɔge na, ka Yesu si yîr'a fworɔ, maa ɲkàre sige funɲke e si sà Kile ɲáare.

³⁶ Simɔ ná u shèrɛfeebil'à yîr'a fô u e ke, maa ɲkàr'a sà a u caa.

³⁷ Pi à u ɲya ke, maa u pyi: «Sùpyire puni wá na mu caa.»

³⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Wuu a sì wuu taan kànyi na. Mii à yaa mii i Jwumpe Nintanmpe jwo wani mú, ɲaha na ye mii kapani li.»

39 Lire e ka u u wá na jaare Galile kùluni puni i, maa Jwumpe Nintanmpe yu Kile Jwumpe kàlambayi i, maa jínabii kòre na yige pifeebil'e.

Yesu à tògofoo cùuṅṅ

(Macwo 8.1-4; Luka 5.12-16)

40 Ka tògofoonji wà si file Yesu na, maa ninṅkure sín u fere e, maa u jáare fàha na, maa jwo: «Mu aha ṅεε, mu sí n-jà mii tòge láha mii na, si mii fíninε.»

41 Nàṅji nùṅaar'à Yesu ta ke, ka u u u cyεge sàha maa bwòn u na, maa jwo: «Mii à ṅεε, tòge ku láha ma na!»

42 Ka tòge si ntíl'a láha u na, ka u u ṅcùuṅṅ.

43 Ka Yesu si u cye yaha, maa li jwo a waha u á:

44 «Cû ma ṅwṅge na, ma hà yaaga jwo sùpya á mε, ṅka ta si, maa sà maye cyêe sáragawwuṅji na u u ma kàanmucya, sárage kyaa Kile túnntunṅjiMusa à jwo tògofeebi ṅcùuṅṅji kyaa na ke, maa kuru wwû. Lire li sí li cyêe na mu à cùuṅṅ‡.»

45 ṅka nàṅji ṅyε a jà a cû u ṅwṅge na mε. U à kàr'a sà a yi yu cyeyi puni i, ka li i mpyi Yesu saha si n-jà n-tíi n-jyè kàha na mε. U mpyi sige funṅke e, ṅka lire ná li wuuni mú i, sùpyire mpyi na yîri cyeyi puni i, na u taa wani.

2

Yesu à supyimuruṅṅ cùuṅṅ maa ku kapegigii yàfa ku na

(Macwo 9.1-8; Luka 5.17-26)

‡ 1:44 Tògofoonji ká ṅcùuṅṅ, sáragawwuṅji mpyi maha yaa u u cyeere kàanmucya sèl'e si ṅcè kampyi u à cùuṅṅ, u u nta a uye cyêe sùpyire na (Levitiki 14.2-32).

1 Canmpyal'à tòro ke, ka Yesu si nùr'a kàre Kapere namu kànhe e. Ka sùpyire si lógo na u nyε wani bage k'e,

2 maa mpa bínni mà bage jî. Tatεεnge sàha mpyi mε, bage jwεge mpyi a jî. Ka Yesu si wá na Kile jwumpe yu pí á.

3 Lire na u nyε, ka pi i mpa ná yañi w'e, u mpyi a mûrunjɔ. Nãmbaa sicyεere mpyi a u tugo.

4 Nka sùpyire nyahañi kurugo, pi nyε a jà a nɔ ná u e Yesu na mε. Ka pi i dùgo bage kàtanñke na, maa kuru fûru, maa yañi ná u yasinnñke le a tírige kuru wyige e Yesu fere e sùpyire shwɔhɔl'e. ⁵ Yesu à li jya na mpíi nàmpil'à dá uru na ke, ka u u jwo supyimurunj'á: «Na jya, mu kapegigil'à yàfa mu na.»

6 Kile Saliyañi cyelentiibii pi mpyi a tèn wani kuru cyage e ke, ka pire si wá na yu piye funñ'i:

7 «Naha na nge nàñi nyε na mpe jwumpe shiñi yu ye? U na Kile mεge kèεge. Fo Kile kanni bà mε, wà si n-jà sùpya kapegii yàfa u na mε!»

8 Ka Yesu si ntíl'a pi funñɔ sɔññɔre cè, maa yi jwo pí á: «Naha na yii nyε ná nte sɔññɔre shiñi i ye?»

9 Mà jwo “Mu kapegigil'à yàfa mu na” ná “Yîri, ma a ma yasinnñke lwó ma a jaare” yii nyii na cyire kapyaaгии mú shuunni i ndire jwumɔ p'à táan ye?

10 Nka yii pi li cè na li síñi na nyε Supyañi Jyañi na, naha jññke na, u wà kapegii yàfa u na.»

11 Lire e u à jwo supyimurunj'á: «Ta núru na jwɔ na, yîri ma a ma yasinnñke lwó, ma a si pyεnge.»

12 Ka nàñi si ntíl'a yîri, maa u yasinnñke lwó mà fwordo sùpyire puni nyii na, ka li i pi puni

kàkyanhala, ka pi i Kile pêe sèl'e, maa jwo: «Wuu sàha nde fiige nya mɛ!»

Yesu à lyî ná mɛpɛngɛ shiinbil'e
(Macwo 9.9-13; Luka 5.27-32)

¹³ Yesu à núr'a kàre Galile baɲi ɲwɔge na. Ka shinɲahara si wá na ma u yyére, ka u u wá na pi kálali.

¹⁴ U nintoron'á Alife jyaɲi Levi nya u à tɛɛn múnalwɔɔre tashwɔge e. Ka u u yi jwo u á: «Yír'a taha na fye e». Ka Levi si yír'a taha u fye e.

¹⁵ Canɲka Levi à Yesu ná u cyelempyiibii yyere pi sà lyî. Múnalwɔɔre shwofeebii ná mɛpɛngɛ shiinbii piiberii mpyi a ɲyaha Yesu fyèɲwɔhɔshiinbil'e, ka Levi si pi niɲyahamii yyere pi sà lyî mú.

¹⁶ Kile Saliyaɲi cyelentiibii pi mpyi Farizhɛɛnbii tonkuni i ke, pire pil'à lire nya ke, maa Yesu cyelempyiibii pyi: «Naha na yii cyelentuɲi na lyî ná múnalwɔɔre shwofeebii ná mɛpɛngɛ shiinbii piiberil'e ye?»

¹⁷ Yesu à yire lógo ke, maa jwo: «Mpii pi à cùuɲɔ ke, wempyiɲi kyaa ɲye pire na mɛ, mpii pi na yà ke, pire na u kani ɲye. Mpii pi ɲye na piye sônɲi na pir'à tíi ke, mii ɲye a pa ɲɲke na pire tayyerege e mɛ. Nka mpii pi à li cè na pire ɲye a tíi mɛ, pire tayyerege e mii à pa.»

Jwumpe Nintanmpe fành'à ɲyaha Yahutuubii
làdaabii woge na

(Macwo 9.14-17; Luka 5.33-39)

¹⁸ ɲye Yuhana Batizelipyiɲi cyelempyiibii ná Farizhɛɛnbii mpyi maha súnɲi leni, ka sùpyire tà si mpa Yesu pyi: «Naha na Yuhana Batizelipyiɲi

cyelempyiibii ná Farizhεεnbii wuubii maha súñji leni, mu cyelempyiibii sí nyε na u leni mà ye?»

19 Ka Yesu si pi pyi: «Cipooñi ká mpyi ná cikwǎnbil'e, pi sí n-jà n-pyi lyìmbaa lire tène i la? Mà pi ná uru yaha sijcyan pi sì n-si n-jà n-kwôro lyìmbaa mε.

20 Nka tène là na ma, cipooñi sí n-pa n-yige pi shwǎhǎl'e. Lire tène i pi sí n-ta raa súñji leni.»

21 Ka Yesu si núr'a jwo: «Wà nyε na vǎanvǎññǎ tège na vǎanñjyεga tacwǎngǎ jwooli mε. Lire ká mpyi, vǎanvǎññke maha vǎanñjyεge kèεge, tacwǎng'a sì nâara a pêe.

22 Wà mú sí nyε na sinmpurugo leni seeye boolyεgil'e* mε. Lire baare e p'aha mpa ntanha, pu maha pu yalenke jya, maa wu, yalenk'a sì ñkèεge. Sinmpurug'à yaa k'a leni seeyi boofǎññkil'e!»

*Nje Yesu à jwo canññke kyaa na ke
(Macwo 12.1-8; Luka 6.1-5)*

23 Nyε canñka Yesu ná u cyelempyiibii mpyi na ntùuli sùma kooyi y'e. Kuru canñke na mpyi canññǎ. Ka u cyelempyiibii si cye le sùmanji i na ñkwùun na mínage na ñkùru†.

* 2:22 Seeyi boni na nyε boro, Yahutuubii maha ndemu jwoolo ná yatǎore seeyi i maa lwǎhe, lire nyε mε nùjirimpe, lire nyε mε εrezεn sinmpe leni l'e ke. † 2:23 Kile Jwumpe Semεñi à li cyêe na wà katege wu ká a ntùuli kerεg'e, na u sí n-jà sùmanji wà kwǎn ná cyεge e, si njyí wani kerεge e (Duterenǎmu 23.25).

24 Farizhεenbii pìl'à lire nya ke, maa Yesu pyi: «Wíi, naha na mu cyelempyiibii na canṅṅke kafu-unnkii pyi ye‡?»

25 Ka u u pi pyi: «Nde saanṅi Dawuda à pyi ke, yii nyε a lire kâla mà? Canṅka mà u ná u fyèṅwṅṅshiinbii katege wuubii yaha,

26 u à jyè Kile bage e, lire tèni i Abyatari u mpyi Kile sáragawwuubii nṅufembwṅhe, maa sárage bwúuruṅi wà lwó a kyà, maa wà kan u fyèṅwṅṅshiinbil'á. Mà li ta sáragawwuubii kanni pi mpyi a yaa pi ja a uru bwúuruṅi kyà.»

27 Lire kântugo ka Yesu si yi jwo pi á: «Canṅṅk'à yaa sùpyire mεε na, ku nyε a yaa ku pyi tuguro pi á mε. Sùpyire nyε a yaa canṅṅke mεε na mε.

28 Lire l'à li ta Supyaṅi Jyaṅi ká kyaa maha kyaa jwo ali mà yyaha tíi ná canṅṅke e ke, li si n-ja n-tòro lire na mε.»

3

*Yesu à cyenkwugoo cùṅṅ canṅṅke
(Macwo 12.9-14; Luka 6.6-11)*

1 Canṅka Yesu à núr'a jyè Kile Jwumpe kàlambage e, mà sà nàṅi wà ta wani ná cyenkwuge e.

2 Ka pi i wá na u kàanmucaa, kampyi u sí uru nàṅi cùṅṅ canṅṅke e, si nta tìgire cyán u na.

3 Ka u u jwo cyenkwugefoon'á na u yír'a yyére sùpyire shwṅṅh'le, pi raa u naa,

4 maa pi yíbe: «Mà tàanna ná Kile Saliyaṅi i, kacenni mpyiṅi u à ṅwṅ canṅṅke e laa, kapiini

‡ 2:24 Mà tàanna ná Farizhεenbii sṅṅṅkanni i, mu aha sùma kwòn ná cyεge e, mu à báara pyi. Lire e pi à Yesu cyelempyiibii cεεge na pi à báara pyi canṅṅke (Ekizodi 34.21).

mpyiŋi? Mà sùpya múnaa shwɔ laa, mà sùpya múnaa wwû*?» Ka pi puni si fyâha.

⁵ Ka Yesu si nyiŋkeni le pi e, maa yyahe tanha pi na, u à li ta pi nyɛ a cyenkwugefoo nùnaare ta mɛ. Maa jwo cyenkwugefol'á: «Ma cyɛge sànhana.» U à ku sànhana ke, ka ku u ncùuŋɔ.

⁶ Nyɛ Farizhɛɛnbii pi mpyi wani ke, ka pire si fworɔ Kile Jwumpe kàlambage e, maa ntíl'a kàr'a sà wwɔ ná Erɔdi tonkuni shiinbil'e Yesu bonkanni kyaa na.

Shinnyahara la nyɛ si Yesu nya

⁷ Ka Yesu ná u cyelempyiibii si fwor'a kàre Galile baŋi kàmpanŋke na. Supyikuruŋɔ nimbwɔhɔ mpyi a taha u fye e. Tire sùpyire mpyi a yîri Galile kùluni ná Zhude wuuni

⁸ ná Zheruzalemu kànhe ná Iduma kùluni ná Zhuruden baŋi kántugo yyére kùluni ná Tiri ná Sidon kànyi na. U kapyiŋkii kyaa sùpyire mpyi na núru, maa ntaha u fye e.

⁹⁻¹⁰ U mpyi na shinnyahara cùuŋi, lire e yampii puni la mpyi si bwɔn u na. Ka u u li jáare u cyelempyiibil'á na pi bakwɔɔge kà bégel'a yaha ur'á, uru ká bú ŋkwɔ a jà laaga wwû sùpyire na, t'àha bú uru fɛnrɛ mɛ.

¹¹ Jínacyaan n'a mpyi a u nya, pi mpyi maha ncwo u fere e, maa ŋkwúulo, maa jwo: «Kile Jyaŋi u nyɛ mu!»

¹² Nka Yesu mpyi maha yi jwo a waha pi á na pi àha sùpya yaha u yi cè mɛ.

* **3:4** Farizhɛɛnbii u sɔnŋɔŋkanni i, shinŋi u nyɛ na múnaa tawwuyo caa ke, uru kanni wà sí n-jà n-tège canŋɔŋke.

*Yesu túnntunmpii ke ná shuunniḡi ḡcwḡḡnrḡi kani
(Macwo 10.1-4; Luka 6.12-16)*

¹³ Lire kàntugo ka Yesu si dùgo ḡaḡke kà na. Mpii kyaa li ḡyε u na ke, maa pire yyer'a yige pi sanmpii shwḡhḡl'e, ka pire si n-kàre u fye e.

¹⁴ Shiin ke ná shuunni u à cwḡḡnr'a pyi u túnntunmpii pi i mpyi ná u e tèrigii puni i, u s'a pi tunni pi raa Kile ḡwumpe yu,

¹⁵ maa fānhe kan pi á, pi ḡà pi a ḡínabii kòre pi a yige pifeebil'e.

¹⁶ Shiin ke ná shuunniḡi u à cwḡḡnrḡ ke, pire mεyi yi ḡyε: Simḡ ná Yesu à u mεge le Pyeri ke,

¹⁷ ná Zebede ḡyaabii Yakuba ná Yuhana, Yesu mpyi maha pire yiri Bwonerizhe, lire ḡwḡhe ku ḡyε pi fānh' à ḡyaha kiletinni fiige,

¹⁸ ná Andire ná Filipi ná Baritelemi ná Macwo ná Tomasi ná Alife ḡyaḡi Yakuba ná Taadi† ná Simḡ, pi maha mpyi Zelḡti‡ ke,

¹⁹ ná Zhudasi Isikariyoti, ḡge u sí n-pa Yesu le cye e ke.

*Pyiḡkanni na Yesu maha ḡínabii kòre ke
(Macwo 12.22-32; Luka 11.14-23; 12.10)*

²⁰ Lire kàntugo Yesu ná u cyelempyiibil' à núr'a pa pyenge, ka shinḡyahara si núr'a pa pi ḡwḡ tò sahaḡki ná pi funmpen karigil'e, fo mà u ná u cyelempyiibii pyi pi ḡyε a talyige ta mε.

²¹ Yesu cìnmpyiibil' à u kapyiḡkii kyaa lógo ke, maa wá na sḡḡḡi na u ḡùmbwuun' à kèεge, maa shà zà u cû.

† **3:18** Taadi, kuru ku ḡyε u mεge shḡnwoge. Mεge ḡiḡcyiige ku ḡyε Zhudasi (Luka 6.16). ‡ **3:18** Zelḡti: kuru mεge ḡwḡhe ku ḡyε: «kini kyal' à táan ḡgemu á sèl'e ke.»

²² Kile Saliyaŋi cyelentiibii pi à yîri Zheruzalemu kânhe e ke, ka pire si wá na ŋko na jínabii jùŋufooŋi Belizebuli u nyε Yesu i, na ná uru fânhe e u na jínabii kòre na yige pifeebil'e.

²³ Nyε ka Yesu si pi yyere, maa bàtaaya jwo pi á. U à jwo: «Sitaanniŋi sí n-jà uye kòrɔ la?

²⁴ Kìre maha kìre li nyε na liye tùnni ke, lire k̀ni fânhe maha ŋkwò.

²⁵ Pyεngε maha pyεngε shiin ká yîri piye kurugo ke, kuru pyεngε fânhe maha ŋcyéε.

²⁶ Sitaanniŋi ká a u báarapyiibii kòre, u na uye tùnni. Lire ká mpyi, u fânhe sí n-cyéε si mpa ŋkwò.

²⁷ Wà s̀ n-jà n-jyè fânhaŋyahagafoo bage e si u yaayi lwó, ná u nyε a bage foo pwɔ a cyán maa nta a jyè mà yε. Urufoo ká jà a u pwɔ a cyán, lire e u maha jà a bage yaayi pyi u ŋεmpe.

²⁸ Sèeŋi na mii sí yi jwo yii á, s̀pyire kapegigii ná ti Kile mεkεεεε karigii puni sí yàfa ti na,

²⁹ ŋka ŋgemu ká Kile Munaani mεge k̀εεge ke, lire s̀ n-s̀i yàfa urufoo na mε, urufoo sí lire kapiini tugure lwó fo tèekwombaa.»

³⁰ Yesu à yire jwo amuni, ŋaha na yε pi mpyi na ŋko na jínanŋi wà u nyε u e.

*Mpii pi nyε Yesu nuŋi ná Yesu c̀nmpyiibii ke
(Macwo 12.46-50; Luka 8.19-21)*

³¹ Mà Yesu yaha kuru cyage e, u nuŋi ná u c̀nmpyiibil'à pa yyéε cyíinŋi na, maa wà tun u u yyere.

³² Shinŋyahara mpyi a t̀enn'a u kwùulo, ka pi i mpa yi jwo u á: «Mu nuŋi ná mu c̀nmpyiibii naha cyíinŋi na, pi naha na mu kyaa pyi.»

³³ Ka u u pi pyi: «Mpire pi nyε mii nuŋi ná mii c̀̀nmpyiibii ye?»

³⁴ Ka u u nyiigii ỳ̀rig'a le s̀̀pyire e, maa jwo: «Mpii nintεεnbii pi nyε mii nuŋi ná mii c̀̀nmpyiibii.

³⁵ Yii li c̀̀, nge u nyε na Kile nyii wuuni pyi ke, uru u nyε mii c̀̀nmpworonji ná mii nuŋi.»

4

Nεεnugunji bàtaage

(Macwo 13.1-23; Luka 8.4-15)

¹ Puru jwəhə na, Yesu à kàre Galile banji jwəge na, ka shinjyahara si mpa bínni u taan, ka u u wá na ti kálali sahan̄ki. S̀̀pyir'à pa nyaha s̀̀l'e ke, li nyε a pa jwə mε, ka u u jyè a t̀̀en bakwəge k'e lwəhe nuŋ'i. Ka ti i yyére k̀̀mpoge na, ² ka u u ti kála karigii niŋyahagii na ná bàtaay'i. U à jwo:

³ «Yii a núru, jεεnugunji wà u ná fwor'a kàre jεεmε tanugue e.

⁴ Mà u yaha u u s̀̀mapyaŋi wàa fini fiige, s̀̀mashiŋi wà à cwo kuni jwəge na, ka saŋcyεεnre si mpa uru jò.

⁵ Ka wà tacwugo si mpa b̀̀ ná kafaafoge e, pworo niŋyahara mpyi kuru cyage e mε. Ka uru si fỳn wahawaha, ŋaha na ye u mpyi a jyè niŋke e s̀̀l'e mε.

⁶ Nyε can̄k'à pa fwo-ro ke, ka yifyinre si f̀̀aan maa waha, nd̀̀ire kuunji na.

⁷ Ka wà tacwugo si mpa b̀̀ ngurotaha na, ka ngure si uru c̀̀, u nyε a jà a yasεere pyi mε.

⁸ Nka wà tacwug'à pa b̀̀ niŋke tacεn̄ke na, maa fỳn maa ỳ̀ri fwəfwə. S̀̀macire tà à s̀̀mapyaŋi se mà nə ŋkuu ŋkuu (100) na, tà mpyi beetaanre taanre (60) tà mpyi beŋjaaga ná ke ke.

⁹ Ngemu la ká mpyi si kariii yyaha cè ke, urufoo u u ninngyigigii cyán sèl'e.»

¹⁰ Yesu à puru jwumpe jwo a kwò ke, ka u ná u cyelempyiibii ke ná shuunniñi ná shiin ninñkin ninñkin si yíri sùpyire sannte taan. Ka pire si sà a u yíbili u bàtaayi jwòhe na.

¹¹ Ka u u pi pyi: «Kani l'à yyaha tíi ná Kile Saanre e ná l'à ñwòhò ke, yii á lire jɔcèñ'à kan. Nka mpe jwumpe puni jwòh'à ñwòhò sùpyire sannte na.

¹² Lire kurugo

“pi na Kile kapyiñkii wíi maa jɔcyé cyi jɔyaga, pi na Kile jwumpe núru maa jɔcyé pu lógogo, jaha na ye nde pi la jɔye si zii vyìinne ke, lire li jɔye, mà núr'a sà piye kan Kile á, bà pi kapegigii si mpyi si yàfa pi na mε*.”»

¹³ Ka Yesu si yi jwo pi á sahañki: «Yii aha mpyi yii jɔye a ñke bàtaage yyahe cè mε, di yii sí yi sanjyi yyahe cè n-jwo ye?

¹⁴ Nεεnugunji u jɔye Kile jwumpe jwufoonji.

¹⁵ Kuni jwòge na sùmashiñi tacwug'à pa bê ke, kuru ku jɔye mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo, kuru tanuge e, ka Sitaanniñi si pu wwû pi funñ'i ke.

¹⁶ Kafaafoge junñ'i sùmashiñi tacwug'à pa bê ke, kuru ku jɔye mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo, maa ntíl'a jɔye pu na ná funntange e ke.

¹⁷ Nka pu jɔye a jà a ndìre le t'e mε, tire jwòmεeni kèngεmε jɔye a pεn mε. Kawaa, lire jɔye mε yyefugo ká ti ta Kile jwumpe kurugo, ti maha fworò Kile kuni i.

* **4:12** Ezayi 6.9, 10

18 Ngure shwòhòl'e sùmashiŋi tacwug'à pa bê ke, kuru ku nyε mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo,

19 ka diŋyεŋi karigii funmpεεre ná nàfuuŋi lage ná yaayi shiŋi puni lage si ti ta, ka tire sònŋore si pu cwônɔ, pu nyε a jà a yasεε pyi mε.

20 Niŋke niŋcεnŋke na sùmashiŋi tacwug'à pa bê ke, kuru ku nyε mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo maa ŋε pu na ke, tire sùpyire ti maha Kile nyii wuuni pyi. Tire sùpyire na nyε sùmasεŋε fiige, sùmacire tà à sùmaŋi se mà nɔ beŋjaaga ná ke ke na, tà à yasεere pyi mà nɔ beetaanre taanre (60) na, tà à yasεere pyi mà nɔ ŋkuu ŋkuu (100) na.»

*Kile jwumpe na nyε fùkina fiige
(Luka 8.16-18)*

21 Ka Yesu si nùr'a jwo pi á: «Wà nyε na fùkina mîni si u le ŋcyígile yaaga ŋwòh'i mε, ŋka u maha dùrugo yaage kà ŋuŋ'i.

22 Yii li cè, kyaa maha kyaa l'à ŋwòhò ke, cyire puni sí n-pa raa ŋaa. Kyaa maha kyaa l'à yaa numpini i ke, lire là mú sù n-kwôro ŋcèmbaa mε.

23 Ngemu la ká mpyi si kariii yyaha cè ke, urufoo u u niŋgyigigii cyán sèl'e.»

24 Maa nùr'à jwo pi á: «Kile jwumpe yii na nùru ke, yii pu yaha yiye funŋ'i, ŋaha na yε Kile sí yii kan n-tàanna ná yii lógoŋkanni i. Puru ŋwòhò na, u sí n-pa tà bâra yii niŋcente na.

25 Lire tēni i, shin maha shin u na ŋcaa si Kile jwumpe yyahe cè ke, Kile sí là taha uru u niŋcempe na. Ŋka shin maha shin u nyε u nyε na pu nùru mε, nimbileni u à cè ke, lire sí n-pînni.»

Kile Saanre na nyε sùmapya fiige

²⁶ Ka Yesu si núr'a jwo: «Kile Saanre à fworon de kani kurugo: nàñi wà u maha sùmashi nûru u kerεge e.

²⁷ Uru nàñ'á ñóó numpilage e yo, u nyε nyii na canñke e yo, sùmápyañi sí n-fyîn, sùmácare sí raa lyεge. Nka nàñi sì pà cè lire pyiñkanni i mε.

²⁸ Nññke maha sùmañi pyi u à fyîn, sùmácare ku maha fyânha a fworon, lire kântugo sùmáncyahanñ'a sì nta a fworon sùmácare na, kâsanrage na sùmápyañi maha mpa fworon sùmáncyahanñke na.

²⁹ Sùmápyañi ká lyε a nò u tεgeni na, nàñi maha ntíl'a kòññañi lwó na u kwùun, ñaha na ye sùmákwongii tèn'à nò.»

*Kile Saanre maha sù nimbilere maa mpêre
(Macwo 13.31-32, 34; Luka 13.18-19)*

³⁰ Ka Yesu si núr'a jwo: «Ná ñaha shi i mii sí n-jà Kile Saanre tàanna ye? Ti nyε mu à jwo ñaha bε?

³¹ Ti na nyε mu à jwo mutaridi cige yasεε, nàñi wà à sà ntemu nûgo u cikóoge e ke. Kuru cige pyàn'á yílege cire sannte puni wuñi na.

³² Nka u aha nûgo, u maha fyîn, maa yîri maha ntòro kanýεge yawyεere puni taan. Ku maha ñkényí yige, yire maha mpêe fo sanncyεenre maha ti shêere yaa yi mbyimpe e.»

³³ Nyε yire bàtaayi shiñi niñyahaya Yesu mpyi maha yu sùpyir'á mà tàanna ná ti yi ceñkanni i.

³⁴ Puru jwumpe shiñi baare e, u mpyi na paberε yu ná t'e mε. Nka u ná u cyelempyiibii kanni ká mpyi tēni ndemu i ke, u mpyi maha pu puni ñwòhe yu pi á.

*Yesu à kafeebwòhe yyéññe banñi ñunñ'i
(Macwo 8.23-27; Luka 8.22-25)*

³⁵ Kuru canŋke yàkɔŋke, ka Yesu si jwo u cyelempyiibil'á: «Wuu a sì banji kùŋke na.»

³⁶ Ka pi i sùpyire cye yaha, maa ŋkàre ná Yesu i banji nɔŋ'i, bakwooyi yabεε mpyi pi nɔwɔh'i.

³⁷ Ka kafeebwɔhɔ si yîri na fwu, ka lwɔhe si wá na nɔcyânre na jyè bakwɔɔge e fo na ŋko si ku nî.

³⁸ Yesu mpyi bakwɔɔge kàntugo yyére mà nùŋke taha nùntahaga na, na nɔwúuni. Ka pi i u nè maa jwo: «Cyelempyiibil, wuu na ŋko si ŋkwôro lwɔhe e, lire nɔye a mu funŋɔ pɛn mà?»

³⁹ U à nè ke, maa yîr'a fànha cyán kafeεge na, maa lwɔhe pyi ku tɛɛn. Ka kafeεge si yyére, ka lwɔhe si ntɛɛn siu!

⁴⁰ Lire kàntugo ka Yesu si pi pyi: «Naha na yii na fyáge amε ye? Naha na yii sàha ŋkwɔ a dá mii na mà ye?»

⁴¹ Ka u cyelempyiibii si fyá sèl'e, marii yi yu piy'á: «Jofoo u nɔye ŋge nàŋi fo ka kafeεge ná lwɔhe si ntɛɛn u wuuni taan ye?»

5

*Yesu à jínahii ninyahamii kàr'a yige nàŋi w'e
(Macwo 8.28-34; Luka 8.26-39)*

¹ Nɔye ka Yesu ná u cyelempyiibii si nɔ banji kùŋke na, wani Gadara shiinbii nɔye.

² Yesu à tíg'a fworro bakwɔɔge e ke, ka jínacyanŋi wà si ntíl'a fworro fanŋyi i*, maa mpa u nùŋɔ bê.

³ Uru nàŋi mpyi na shùun fanŋyi i. Sùpya sàha mpyi na sì n-jà u pwɔ mε, u mpyi maha u yapwoyi puni kwùun, ali yòrɔyi.

* **5:2** Yahutuubii maha pi fanŋyi wwú kafaayi nɔŋ'i. Pi maha ku nɔwɔge yal'a yaa fo maha tatεɛnŋɔŋɔ yaa mú.

⁴ Tooyi niñyahay'e, pi mpyi maha u cwôre, marii u tooyi ná u cyeyi pwu ná yòroy'e. Nka u mpyi maha yire puni kyεεge. Sùpyire puni fành'à pa jcyére u e, maa u nya, maa u yaha wani.

⁵ Pilaga bâra canja na, nàñi mpyi maha jaare fanjyi i, marii dùru janyjyi juy'i, marii ñkwúuli, marii uye kúuli na fwóroge kafaayi na.

⁶ Mà u yaha puru na, u à tèn tatənge e maa Yesu nya, maa fê a pa niñkure sín u taan.

⁷ Maa jwo fànha na: «Yesu, Kilenji nìnyjyi wunji Jyanji, jaha shi ku nyε wuu ná mu shwəhəl'e yε? Mii na mu jáare, Kile kurugo, ma hà kawaa pyi na na mà de!»

⁸ U à puru jwo, jaha kurugo yε Yesu mpyi a jínanji pyi na u fworu u e.

⁹ Ka Yesu si nàñi yíbe u mege na, ka u u jwo: «Mii mege nyε Shinjyahara, jaha na yε wuu à jyaha.»

¹⁰ Nyε ka jínacyanji si Yesu jáare fànha na na u àha pire kòre njige lire kùluni i mε.

¹¹ Nyε lir'à caakurumbwəhə ta ku u lyí janke kà numpenge na wani.

¹² Ka jínabii si Yesu jáare sèl'e, na u pire yaha pire pi sà jyε kuru caakurunke e.

¹³ Ka u u jεε. Ka pi i fworu nàñi i maa sà jyε caabil'e. Lir'à pyi ke, ka caabii si sùrug'a yîri janke numpenge na mà cwo cwo banji i. Pi mpyi a caalii kampwəhii shuunni (2.000) kwò, ka pi puni si ñkwôro lwəhe e.

¹⁴ Ka caabii kàanmucyafeebii si fê a kàr'a sà a yi yu kànhe ná sishwənbugure puni i. Ka sùpyire si mpa lire kani wíi.

15 Pi à nɔ Yesu na ke, ka pi i nàŋi nya, ŋge e jínabii mpyi ke, u à tɛɛn u taan. Vàanɲyi na mpyi u na, u mpyi a tɛɛn tanuge e, ka pi i fyá.

16 Nde l'à jínacyanŋi ná caabii ta ke, mpiimu pi à lire nya ke, ka pire si sà a li yu na ntùuli sùpyir'á, fworonŋkanni na jínabil'à fworonàŋi i maa jyè caabil'e ke.

17 Sùpyir'à puru jwumpe lógo ke, ka pi i wá na Yesu jáare sèl'e na u fworon pire kùluni i.

18 Yesu niŋjyiŋi bakwɔɔge e, nàŋi i jínabii mpyi ke, ka uru si u jáare sèl'e s'a ŋkèɛge ná u e.

19 Ŋka Yesu nyɛ a nyɛ mɛ, maa jwo: «Núru, ma a si pyɛngɛ, kabwooni Kafoonŋi Kile nùñaare wuŋ'à pyi mu á ke, ma a sà lire yyaha jwo ma pyɛngɛ shiinbil'á.»

20 Ka nàŋi si ŋkàre, nde Yesu à pyi u á ke, mà sà a yire yu na màre Dekapoli kùluni i. Lir'à sùpyire puni kàkyanhala.

Yesu à ceɛŋi wà cùuŋɔ, maa Zharusi pworonŋi buwuŋi nɛ

(Macwo 9.18-26; Luka 8.40-56)

21 Yesu à núr'a baŋi jyiil'a kɛɛnɲɛ kùŋke sanŋke na ná bakwɔɔge e. U à fworon ke, ka shinnyahara si mpa u kwúulo. Mà u yaha kuru cyage e,

22 ka Kile Jwumpe kálambage nùñufoonŋi wà si nɔ wani, u mɛge mpyi Zharusi. U à Yesu nya ke, maa niŋkure sín u taan,

23 maa u jáare sèl'e: «Maye sanŋi yaha, mii pworonŋi wá na kuro caa, pa ma cyeyi taha u na, bà u si mpyi si nyɛnɲɔ mɛ.»

24 Ka Yesu si yír'a kàre ná u e, ka shinnyahara si ntaha u fye e fo na u fwòonŋi.

25 Tire sùpyire shwòhòl'e ceenji wà mpyi wani, yyee ke ná shuunni funḡ'i, lùwuliḡkwombaayi mpyi u na.

26 U mpyi a kàḡha wempyiini taan, u cyeyaare mpyi a kwò, u à shà wempyii niḡyahamii yyére, ḡka pà ḡye a sàa fworò yampe e mε, fo pu na nàare.

27 U à Yesu kyaa lógo ke, ka u u mpa sùpyire shwòhòl'e Yesu kàntugo yyére, maa bwòn u vàanḡyi na.

28 U mpyi na yu uye funḡ'i: «Mii aha bú jà a bwòn u vàanḡyi na, mii sí n-cùḡḡ.»

29 U à bwòn Yesu vàanḡyi na ke, ka lùwuliḡkwombaayi si ntíl'a kwò, ka u u li cè uye e na ur'à cùḡḡ.

30 Ka Yesu si ntíl'a li cè uye e na fànhe kà à fworò ur'e, maa yyaha kèḡḡ'a le sùpyire e, maa jwo: «Jofoo u à bwòn mii vàanḡyi na ye?»

31 Ka u cyelempyiibii si u pyi: «Mu ḡyi na ḡye nte sùpyire puni na, t'à mu fεnre kàmpanḡyi puni na, maa núru na yíbili na jo u à bwòn mu na ye?»

32 Lire ná li wuuni mú i, ka Yesu si wá na wíi na mâre sùpyire shwòhòl'e, ḡge u à bwòn u na ke, si uru cè.

33 Ceenji u mpyi a bwòn u na ke, ur'à fyá fo na ḡcyèḡḡni, nde l'à u ta ke, u à lire cè, ka u u mpa niḡkure sín Yesu yyaha na, maa sèḡḡ puni jwo u á.

34 Ka Yesu si u pyi: «Na pworò, mu dáníyan'à mu shwò mpe yampe na, ta sì yyeiḡke ná fεεmpe e.»

35 Mâ u yaha puru jwumpe na, píl'à yíri ḡḡḡfoḡḡi Zharusi pyεḡe e mà pa yi jwo Zharusi á: «Kile wuuni na wá à nḡ mu pworòḡi na. Ma hà núru cyelentunḡi yaha u uye kàḡha u a ma mε.»

³⁶ Nka Yesu nyε a puru jwumpe lwó a wíi mε, maa yi jwo nàñ'á: «Ma hà raa fyáge mε, dá mii na kanná.»

³⁷ Ka pi i yîri na ñkèεge Kile Jwumpe kàlambage ñùñufoonji yyére. Yesu nyε a ñεε sùpyañi wabεε u kuni bínni ná ur'e mε, fo Pyeri ná Yakuba ná u cìmpworonaji Yuhana.

³⁸ Pi à nɔ ñùñufoonji pyεnge e ke, ka Yesu si shinpyahara nya ti i nyàha na wùruge tiye e, marii myahigii sùu marii kwuuyi wàa.

³⁹ U à jyè ke, ka u u pi pyi: «Naha kurugo yii na tùpyaagii wàa marii myahigii sùu ye? Pyàñi nyε a kwû mε, u na ñwúuni!»

⁴⁰ Ka pi i wá na ñcyàhali u na. Ka u u pi yige ntàani na. Bage e pyàñi mpyi a sínni ke, ka u u jyè wani ná pyàñi sifeebii ná u cyelempyiibii taanrenji i.

⁴¹ Maa pyàñi buwuñi cù u cyεge na, maa yi jwo u á pi shεenre e: «Talita kumi!» Lire ñwòhe ku nyε: «Mii pworonji, ta núru, yîri!»

⁴² Kuru cyage mujye e, ka pùcwoñi si yîri na ñaare, u mpyi yyee kε ná shuunni. Ka lire si sàa pi puni kàkyanhala.

⁴³ Ka Yesu si yi jwo a waha pi á na pi àha ñkwò wà yaha u nde kani cè mε, maa pi pyi na pi ñjyì kan u á.

6

Yesu kàñhe shiinbil'à cyé u na

(Macwo 13.53-58; Luka 4.16-30)

¹ Lire kàntugo Yesu à nùr'a kàre u tukanhe Nazareti i, u cyelempyiibii mpyi u fye e.

² Canñonk'à pa nɔ ke, ka u u wá na sùpyire kálali Kile Jwumpe kàlambage e. Lir'à u lógofeebii

ninyahamii kàkyanhala, ka pi i wá na ηko: «Nte yákilifente ti nyε u á ke, ná nyii kakyanhala karigii u na mpyi ke, taa u à jà a cyire puni ta ke?

³ Taha cíkyanganji bà u nyε u wi με? Mariyama pyiibii pi nyε Yakuba ná Zhoze ná Zhude ná Simo ná pùcëribii pi nyε naha kànhe e ke, pire mpìi yyaha wunji bàl'à?» Nyε tire sònḡər'à nâara a pi pyi pi a jùḡo tugo Yesu na.

⁴ Ka Yesu si jwumpe lwó maa jwo pi á: «Kile túnntunḡo maha le njire e cyeyi puni i, fo u cìmpyiibii ná u tukanhe ná u tupyenge ye.»

⁵ Pi nyε a dá Yesu na με, lir'à u sige u nyε a kakyanhala kariii ninyahagii pyi wani με. U à u cyeyi taha yamii ninḡin ninḡin na, maa pire cùḡḡo.

⁶ Pi dánabaare Yesu na, lir'à u kàkyanhala. Ka u u wá na kàlanji pyi na ntùuli kuru kàmpanḡke kanyi na.

*Yesu à u cyelempyiibii tun pi sà a Kile jwumpe yu
(Macwo 10.5-15; Luka 9.1-6)*

⁷ Lire kàntugo ka Yesu si u cyelempyiibii ke ná shuunniḡi yyere na ntunni shuunni shuunni pi sà a Kile jwumpe yu. Maa fànhe kan pi á mú, pi a jínabii kòre pi a yige pifeebil'e.

⁸ Maa yi jwo pi á: «Fo kàbii bà με, yii àha yaage kabεε lwó raa ηkèεge kuni i με, yii àha yalyire lwó με, yii àha boro lwó με, yii àha wyéεε lwó nde dufaabil'e με.

⁹ Yii tanhanya lwó, ηka yii àha vâanntinḡyi shuunni lwó με.»

¹⁰ U à kwò maa pi pyi: «Yii aha ηkàre kànha maha kànha na, ka wà si nyεε yii sunmbage na ke, yii à yaa yii pi tèn wani fo mà sà yaa ná yii tèekani i.

11 Nka yii aha ñkàre cyage k'e, ka pi i yii sunmbage cyé, maa mpyi pi ñye a ñen'a yii jwumpe lógo me, yii nivworobii kuru kànhe e, yii yii tooyi bambanji kwòro kwòr'a wu wani, lir'à kajwuu kwò kuru kànhe shiin na.»

12 Ka pi i ñkàr'a sà a Kile jwumpe yu sùpyir'á, na pi pi toronkanni kênne.

13 Marii jínacyaanbii ñinyahamii jínahii kòre na yige pi e, marii yamii ñinyahamii tìri ná sìnmpé e marii Kile ñáare, ka pi i wá na ñcùñji.

*Yuhana Batizelipyiñi kwùñkanni
(Macwo 14.1-12; Luka 9.7-9)*

14 Lire tènì i, Yesu meḡ'à fworò cyeyi puni i, ka saanji Eròdi si u kyaa lógo. Pii mpyi na ñko: «Yuhana Batizelipyiñi u à ñè a fworò kwùñi i, lire kurugo u à jà na kakyanhala karigii pyi amé.»

15 Pii sí i ñko na Kile tùnntunñiEli u à núr'a pa, pii mú sí i ñko na tècyiini Kile tùnntunñi wà u à ñè a fworò kwùñi i.

16 Eròdi à cyire karigii lógo ke, maa jwo: «Yuhana Batizelipyiñi ñùñke mii à pyi pi à kwòn ke, uru u à ñè a fworò kwùñi i.»

17-18 Yii li cè na Eròdi mpyi a u sìnneñi Filipi cwonji kwòn a lwó mà pyi u cwo. Uru ceenji mege na mpyi Eròdiyadi. Lire e ka Yuhana si yi jwo Eròdi á na u ñye a yaa u u sìnneñi cwonji shwò u na me. Ka puru jwumpe si waha Eròdi na, ka u u pi pyi pi à Yuhana cù a le kàsuñi i.

19 Ka Eròdiyadi lùuni mú si yîri, maa wá na bonkanni caa Yuhana na. Nka u yabilinji mpyi na sìn-jà me.

²⁰ Erədi mpyi na fyáge Yuhana na, ɲaha na ye u mpyi a cè na Yuhana à tíi maa mpyi Kile sùpya. Lire kurugo u mpyi a yaha u na. Erədi n'a mpyi a u meɟwuuni lógo, u funɲke mpyi maha mpen. Lire ná li wuuni mú i, Yuhana jwumpe mpyi maha ntáan u á.

²¹ Nyε Erədi canzeg'à pa mâhana a nɔ lire yyeeni ke, ka u u kataan bégele u wwoɲεεbii ná sòrolashiibii ɲùɲufeebii ná Galile kùluni shinwoobii mεε na. Kuru canɲke Erədiyadi sí u nimpyiini pyi Yuhana na.

²² Erədiyadi mpyi a nàmbage lèɲε saanɲ'á ná pùceebilini ndemu i ke, mà sùpyire yaha kataanni na, lir'à jyè na ɲkwòhòli, ka li kyaa si ntíl'a táan Erədi ná u shinyyerebil'á. Ka saanɲi si jwo pùceebilin'á: «Yaage na mu na ɲcáa ke, ku cyêe, mii sí ku kan mu á.»

²³ Maa ɲkâa pùceebilin'á, na u aha yaaga maha yaaga ɲáare ur'á ke, uru sí ku kan u á, ali u ɲɲarege mée k'à bê uru k̀ni taaga ɲɲkin na.

²⁴ Ka pùceebilini si fworò ntàani na, maa u ɲunɲi yíbe: «Naha mii à yaa mii u ɲáare ye?» Ka nufoonɲi si u pyi: «Yi jwo u á na u Yuhana Batizelipyiɲi ɲùɲke kan ma á.»

²⁵ Kuru cyage mujye e, pùceebilin'à fyâ'l'a jyè saanɲi yyére maa yi jwo u á: «Mii la ɲyε mà Yuhana Batizelipyiɲi ɲùɲke kwòɲ a le ɲkunan'i mà kan na á numε.»

²⁶ Puru jwump'à saanɲi yyahe tanha sèl'e, ɲka mà u yaha u à kâa pùcwon'á u shinyyerebii ɲyii na, u la sàha mpyi si ɲcyé mε.

²⁷ Kuru tanuge e, ka u u sòrolashiɲi wà tun u sà Yuhana ɲùɲke kwòɲ, u a ma. Ka uru si ɲkàre kasubage e mà sà Yuhana ɲùɲke kwòɲ,

28 mà le ñkunan'i mà pa ñkan pùceebilin'á, ka uru sà ñkan u nuñ'á.

29 U cyelempyiibil'à u mbòñi kyaa lógo ke, maa mpa u lwó a sà ntò.

*Yesu à shiin kampwəhii kan̄kuro ñwə cya
(Macwo 14.13-21; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14)*

30 Nyε Yesu tūnntunmpil'à piye bínni u taan, maa pi kapyiin̄kii puni ná pi kàlan̄i nimp̄yinj̄i puni jwo u á.

31 Sùpyiibii nimp̄aampii ná niñkaribii mpyi a ñyaha a tòro, fo mà Yesu ná u cyelempyiibii sige yalyire na, ka u u yi jwo pi á: «Yii a wá wuu yiri naha, wuu raa si wuu mεge cyage sige e, yii i sà ñò wani.»

32 Ka pi i bakwəəge lwó mà kàre pi mεge cyage e sige e.

33 Shin̄nyahara à pi niñkaribii ñya mà pi cè. Ka kuru cyage kāmpan̄yi kanyi shin̄nyahara si fê à núr'a sà pi caanra sige e.

34 Yesu à fworro bakwəəge e mà pi ñya pi à ñyaha sèl'e ke, ka pi ñùñaare si u ta sèl'e, ñaha na yε pi mpyi mu à jwo mpàa pi nyε piye ñùñə kurugo. Ka u u wá na pi kâlali kariii niñyahagii na.

35 U cyelempyiibil'à tēni ñya li i ntūuli ke, ka pi i file u na maa jwo: «Cyelentuñi! Sige fun̄ñke e wuu nyε, can̄ñke s'à kwò a kwò.

36 Sùpyire cye yaha t'a si sishwəñbugure ná kanyi na, ti sà yalyire cya a shwə.»

37 Ka Yesu si pi pyi: «Yii yabilimp̄ii pi pi kan pi lyí.» Ka pi i u pyi: «Wuu méε ká ñkàr'a sà shin̄ niñkin canmpyaa ñkwuu shuunni (200) báara sàra

tèg'a bwúuru shwə mà pa ŋkan pi á, uru sí n-jà pi ta la?»

³⁸ Ka Yesu si núr'a pi yíbe: «Yii sà wí! Bwúuru nùnyi jùuli yi wá yii á ye?» Ka pi i sà kànmucyaga pyi, maa mpa Yesu pyi na bwúuru nùnyo kan̄kuro ná fyapyaa shuunni yi wá wani.

³⁹ Nyε ka Yesu si u cyelempyiibii pyi na pi sùpyire t̄ɲε t̄ɲε, kuruyo kuruyo nyèpuruge n̄ɲ'i.

⁴⁰ Ka pi i nt̄ɛn shiin ŋkuu ŋkuu (100) ná shiin beeshuunni ná ke ke kurun̄yi i.

⁴¹ Ka Yesu si bwúuru nùnyi kan̄kuruŋi ná fyapyaaagii shuunniŋi lwó u cyeyi i, maa yyahe ȳirige n̄ɲyiŋi i maa fwù kan Kile á yi kyaa na. U à kwò ke, maa bwúuruŋi ná fyapyaaagii kwòn kwòn mà kan u cyelempyiibil'á pi à t̄aa sùpyire na.

⁴² Sùpyire ti mpyi wani ke, tire pun'à lyí a t̄in.

⁴³ Bwúuruŋi ná fyaabii paanyi y'à kwôro ke, yire mpyi a shàhii ke ná shuunni n̄i.

⁴⁴ Mpii pi à lyí ke, pire n̄ambaabii kanni mpyi shiin kampwòhii kan̄kuro (5.000).

Yesu à ñaara lwòhe n̄ɲ'i

(Macwo 14.22-23; Yuhana 6.16-21)

⁴⁵ Nyε lire n̄wòhə na, mà Yesu yaha u u sùpyire cye yare, u à u cyelempyiibii pyi pi à jyè bakwòoge e, maa baŋi jyiile u yyaha na, Betisayida kànhe yyé.

⁴⁶ Yesu à ti cye yaha ke, maa ŋkàr'a sà Kile n̄áare n̄an̄ke kà na.

⁴⁷ Numpilag'à wwò mà u cyelempyiibii ta bakwòoge e baŋi n̄in̄ke e, uru kanni u mpyi n̄in̄ke na.

⁴⁸ Numpilyage na, kafεεge mpyi na pi bêni, ka Yesu si li nya na pi à kànha bakwɔɔge mpuruŋi taan. Pi sàha mpyi na jin'a ku pyi ku u ηkèεge fwɔfwɔ mε. Ka Yesu si yîri na jaare na ηkèεge pi fye e lwɔhe ηuŋ'i. U à byanhara pi na ke, ka u la si mpyi s'a ntùuli pi ηkere na.

⁴⁹ Nka pi à u nimpanji nya lwɔhe ηuŋ'i ke, pi mpyi na sônŋi na buŋi wà fwɔngɔ ki, ka pi i yîri na kwuugii wàa,

⁵⁰ nahà na ye pi puni nyii mpyi u na, pi puni zòompïi mpyi a kwòn. Ka Yesu si ntíl'a jwumpε lwó maa pi pyi: «Yii yákilibii tìηε, yii àha vyá mε, mii wi.»

⁵¹ Ka u u jyè bakwɔɔge e pi fye e, ka kafεεge si ntíl'a yyére. Lir'à pi puni kàkyanhala fo pi funŋɔ jwump'à kwò.

⁵² Pi nyε a mpyi a cè supyishinji u nyε Yesu mε. Kakyanhani u à pyi mà bwúuruŋyahage kan sùpyir'á ke, lir'à pyi pi nyii na, ηka pi funŋyi mpyi a múgo mε.

*Yesu à yamii cùuŋɔ Zhenεzarɛti kàmpannyi na
(Macwo 14.34-36)*

⁵³ Nyε Yesu ná u cyelempyiibil'à banji jyiile ke, maa nɔ Zhenεzarɛti kùluni i, maa bakwɔɔge yyéεŋε banji ηwɔge na.

⁵⁴ Pi à fworo bakwɔɔge e ke, ka sùpyire si Yesu nya a cè,

⁵⁵ maa ηkàre cyeyi puni i mà sà a Yesu mpanji kyaa yu. Cyaga maha cyag'e pi mpyi a u kyaa lógo ke, pi mpyi maha ma ná yampil'e na yîri kàmpannyi puni na, pi yasinnijnyi ηuŋ'i.

⁵⁶ Yesu n'a mpyi a nɔ cyaga maha cyag'e ke, kànbwɔhɔ yo, kànbilere yo, sishwɔn bùguro yo,

sùpyire mpyi maha mpa ná yampil'e maha mpa yaha tafage e, marii u jáare na u pi yaha pi a bwùun u vâanntinŋke zhwòore na kanna. Yampii pi mpyi maha bwùun u na ke, pire puni mpyi maha ŋcùunji.

7

*Karigii cyi ŋye na wuu ŋwòre Kile yyahe taan ke
(Macwo 15.1-20)*

¹ Kile Saliyaŋi cyelentiibii pìi mpyi a yîri Zheruzalɛmu kànhe e, ka pi ná Farizhɛɛnbii si sà bínni Yesu taan.

² Maa li kàanmucya mà li ŋya na u cyelempyiibii mpyi na lyî ná cyeyi niŋwòhoyi i Kile yyahe taan, naha na ye pi ŋye a yi jyè mà tàanna ná Yahutuubii làdaabil'e mɛ.

³ Farizhɛɛnbii ná Yahutuubii sanmpii n'a mpyi na sí raa lyî, pi mpyi maha cyeyi yal'a jyè a fíniŋɛ Kile yyahe taan mà tàanna ná pi tulyeyi làdaabil'e.

⁴ Lire pyinŋkanni na, pi n'a mpyi a yîri caange na, pi mpyi maha wìli maha piye fíniŋɛ Kile yyahe taan mà tàanna ná làdaabil'e, maa nta a lyî. Làdaabii pìi saha na mpyi yaayi ŋjyìŋi kyaa na, mu à jwo: fùŋŋcwoyi ná pwoore cwòhigii ná dàŋyeŋi yaayi ná yatɛɛŋyi.

⁵ Ka Farizhɛɛnbii ná Kile Saliyaŋi cyelentiibii si Yesu yíbe: «Naha na mu cyelempyiibii ŋye na wuu tulyeyi làdaabii* kurigii jaare mà ye? Naha na pi

* **7:5** wuu tulyeyi làdaabii: Saliyaŋi Kile mpyi a kan Musa á ke, Kile Saliyaŋi cyelentiibii mpyi a wà bàra uru na. Saliyaŋi pi à bàra Musa wuŋi na ke, uru ná Musa wuŋi puni mpyi a tàanna pi ŋyii na.

nyε na cyeyi jyí mà tàanna ná làdaabil'e maa nta na lyí mà ye†?»

⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Yii pi à fyìnme tò wwomə na ke! Kile túnntunŋi Ezayi mpyi a jwumpe mpemu jwo yii kyaa na ke, pur'à sàa pyi sèe. L'à séme Ezayi sémeŋi i na Kile à jwo:

“Nte sùpyire na mii pēre jwəyi i kanna, mà li ta pi zòompíi laag'à tɔn mii na.

⁷ Pi na mii pēre tawage e, jaha na ye kàlanji pi nyε na ŋkaan ke, ur'à lwó a pwə sùpyire làdaabii karigii na‡.”»

⁸ Ka Yesu si nūr'a yi jwo pi á: «Yii à cyé Kile tonji na, maa ntaha sùpyire làdaabii fye e.

⁹ Yii na sônŋi na yii tànga na nyε mà cyé Kile tonji na, maa ntaha yii yabilimpíi làdaabii fye e.

¹⁰ Kile túnntunŋi Musa à jwo na “Ma tunji ná ma nunji pēe, ŋgemu ká jwumpime jwo a wà u tunji, lire nyε me u nunji na ke, urufoo sí n-bòŋ.”

¹¹⁻¹² Nka yii pi ke, yii na sùpyire kálali ŋge làdanji na, u mege nyε Kɔrɔban. Sùpya ká jwo na uru nàfuunji na nyε Kɔrɔban, lire jwəhe ku nyε na ur'à u kan Kile á, na fànhe saha nyε uru na u u sifeebii tège me.

¹³ Lire pyiŋkanni na, yii làdaabii kurugo, Kile jwump'à pyi kajwəə baa sùpyire jyii na, ŋka

† **7:5** Yahutuubii n'a mpyi na sí raa lyí, pi mpyi maha pi cyeyi jyé jyiŋkanni là na maa sônŋi na lire jyiŋkanni maha pire fíniŋe Kile á. Mà tàanna ná Ekizodi 30.18-21 i, Kile sáragawwuubii kanni pi mpyi a yaa pi a lire pyi, ŋka Farizhɛɛnbil'à jwo na shin maha shin u nyε na Kile pēre ke, na pire pun'à yaa ná l'e. ‡ **7:7** Ezayi 29.13 § **7:10** Ekizodi 20.12; Duterənəmu 5.16 Ekizodi 21.17; Levitiki 20.9

lire kanni bà με, yii na cyire ηcyii karigii shiηi niηyahagii pyi.»

14 Puru ηwòhò na, Yesu à núr'a sùpyire yyere, maa yi jwo t'á: «Yii puni, yii niηgyigigii múgo, yii i na jwumpe lógo, yii i pu yyaha cè sèl'e.

15 Yaayi yi na jyì sùpyaηi funηke e ke, kuru kà ηye a sii na jìn'a u ηwóhò με. Nka ηjemu yi na fwore sùpyaηi funηke e ke, yire yi maha sùpyaηi ηwóhò Kile yyahe taan. [

16 Ngemu la ká mpyi si kariii yyaha cè ke, urufoo u u niηgyigigii cyán sèl'e.]»

17 Tèni i Yesu à yíri sùpyire taan mà jyè bage e ke, ka u cyelempyiibii si u yíbe lire tàanlini ηwòhe na.

18 Ka u u pi pyi: «Yii yabilimpìi, ali numε yákilitan ηye yii á mà? Mpe mii na yu ke, yii ηye na puru núru mà? Yaaga maha yaaga k'à yíri cyíinηi na mà jyè sùpyaηi funηke e ke, kuru si n-jà u ηwóhò με.

19 Tire nte yalyire ηye na jyè sùpyaηi zòmbilini funηke e με, lage e ti maha jyè, lire kàntugo, urufoo ká shà yaare e, ti maha fworo.» Pure jwumpe cye kurugo, Yesu à li cyèe na yalyire pun'à fíinηε.

20 U a jwo: «Ncyii cyi ηye sùpyaηi zòηi na ke, cyire cyi maha u ηwóhò Kile yyahe taan.

21 Naha kurugo ye sònηopeere maha fwore sùpyaηi zòmbilini i, mu à jwo tasinnage keγεμε karigii ná nàηkaage ná supyibuuni ná

22 jacwòore ná ntiimbaaηi ná pege ná nàηwòhòre ná silegebaare ná ηyipeenni ná jwoore ná yàmpeente ná funηòbaare.

23 Cyire ηcyii kapegigii cyi ηye na fwore zòmbilini i ke, cyire cyi maha sùpyaηi ηwóhò Kile yyahe taan.»

*Supyishinji sanji cwoŋi wà à dá Yesu na
(Macwo 15.21-28)*

²⁴ Ka Yesu si yîri wani mà kàre Tiri ná Sidon kànyi kàmpanŋke na. U à nɔ wani ke, maa jyè bage k'e. U la ɲɛ a mpyi wà sɪ uru kyaa cè mɛ. Nka u ɲɛ a jà a ɲwɔhɔ mɛ.

²⁵⁻²⁶ Ka ceenji wà si u kyaa lógo, maa ntíl'a pa niŋkure sín u fere e. Uru ceenji mpyi Yahutu mɛ, u mpyi na yîri Sirofenisi kùluni i*. Jínaŋi wà mpyi u pworonji i, ka u u Yesu ɲáare na u u kâr'a yige u e.

²⁷ Ka Yesu si ceenji pyi: «Yyére nàŋkopyire si lyî a tìn fɔlɔ, ɲaha na yɛ mà nàŋkopyire yalyire lwó a wà pwunmpyir'á, lire ɲɛ a ɲwɔ mɛ.»

²⁸ Ka ceenji si u pyi: «Kafoonji, yire ɲɛ sèe, ɲka pwuunbii pi maha ntèn tàbalaŋi ɲwɔh'i ke, pire maha nàŋkopyire yalyire paanre lyî.»

²⁹ Ka Yesu si yi jwo u á: «Mu ɲwɔshwɔɔr'à ɲwɔ, mu sí n-jà núru pyɛngɛ, mii à jínaŋi yige mu pworonji i.»

³⁰ Ka u u núr'a kàre pyɛngɛ mà sà pyàŋi ta u à sínni yasinninŋke na, jínaŋi mpyi a fwo ro u e.

Yesu à nàŋi wà niŋgyigii múgo

³¹ Ka Yesu si yîri Tiri ná Sidon kànyi kàmpanŋke na, maa ɲkàre Galile baŋi kàmpanŋke na, maa sà jyè Dekapoli kùluni i.

³² Ka pi i shà ná nàŋi w'e u yyéere. Uru nàŋi mpyi ɲùncunnɔ, jwumpe s'à waha u á mú sèl'e. Ka pi i Yesu ɲáare na u u cyɛge taha u na, bà u si mpyi si ɲcùuŋɔ mɛ.

* **7:25-26** Nge ceenjà fwo ro supyishinji w'e, ɲgemu u mpyi a fyànha a pyi Izirayeli shiinbii zàmpeɲmii ke.

³³ Ka Yesu si nàŋi cû mà yîri sùpyire taan mà kàre tatɔŋge e. Kuru cyage e, u à kampeeni le u niŋgyigigil'e, maa ntilwɔhe ta u ŋjini na.

³⁴ Maa ŋùŋke dùrugo kilenji i, maa ñò a kùuŋɔ, maa jwo: «Efata» lire ŋwɔhe ku ŋye: «Yii múgo!»

³⁵ Lire tènì mujye e, ka niŋgyigigii mú shuunni si múgo, ka ŋjini mú si sàŋha. Ka u u wá na ntíli na yu.

³⁶ Yesu à núr'a pa sùpyire cyage e ke, maa yi jwo a waha pi á, na pi àha sùpyanji wabere yaha u yi cè mɛ. Ŋka u jwump'à pyi kee p'à pi nâara, ka pi i ntíl'a sà a pu yu na ntùuli.

³⁷ Sùpyire ti mpyi wani ke, li mpyi a pire puni kàkyanhala sèl'e, ka pi i wá na ŋko: «Karigii niŋcennkii kanni u na mpyi. U maha ŋùŋcunnibii pyi pi i núru, maa búbuubii pyi pi i yul!»

8

Yesu à shiin kampwɔhii sicyere ŋwɔ cya (Macwo 15.32-39)

¹ Canŋka shinŋyahara à pa bínni Yesu taan sahanŋki, yalyire sí ŋye a mpyi pi á mɛ, ka Yesu si u cyelempyiibii yyere maa jwo:

² «Ŋke supyikuruŋke ŋùŋaare naha mii na sèe sèl'e, pi canŋke taanre woge ku ŋye naha mii taan, yalyire ŋye pi á mɛ.

³ Mii aha pi katege wuubii yaha a kàre pi kànyi na, pi fàŋhe sí n-kwò kuni na, ŋaha na ye pi pìi tayiriy'à tɔn.»

⁴ Ka u cyelempyiibii si u yíbe: «Taa nte sùpyire puni tintin yalyire sí n-ta naha ŋke síwage e ke?»

⁵ Ka Yesu si pi yíbe: «Bwúuru nùnyo jùuli yi wá yii á yε?» Ka pi i jwo: «Baashuunni.»

⁶ Ka u u sùpyire pyi t'à tèn nìŋke na. Maa bwúuru nùnyi baashuunniŋi lwó, maa fwù kan Kile á yi kyaa na, maa yi kwòn kwòn mà kan u cyelempyi-ibil'á pi táa sùpyire na, ka pire si u táa pi na.

⁷ Fyapyire mú na mpyi wani, ka Yesu si tire lwó, maa fwù kan Kile á ti kyaa na, maa tire mú kan u cyelempyiibil'á pi táa sùpyire na.

⁸ Kuru supyikuruŋk'à lyí a tìn, ka pi i ŋkwò maa saanya baashuunni jî njyìpaanyi na.

⁹ Pi mpyi a shiin kampwòhii sicyεere (4.000) kwò. Lire kàntugo ka Yesu si pi yaha a kàre.

*Farizhεnbi'l'à jwo na Yesu u kyaa pyi, nde l'à li cyêe na u à fworò Kile e ke
(Macwo 16.1-12)*

¹⁰ Ka Yesu ná u cyelempyiibii si ntíl'a jyè bakwòoge k'e mà kàre Dalimanuta kùluni i.

¹¹ Pi à nò ke, ka Farizhεnbii pìi si mpa Yesu jwòge waha. Pi à jwo na u kani là pyi u cyêe pire na ndemu l'à li cyêe u à fworò Kile e ke. Kànhaŋa pi mpyi a cyán Yesu na.

¹² Lir'à pεn u e ke, ka u u ñò a kùuŋò fànhe na, maa jwo: «Naha na nte sùpyire nyε na kacyele caa mii á yε? Sèenji na mii sí yi jwo yii á, là si n-cyêe ti na mε.»

¹³ Ka u ná u cyelempyiibii si yîri pi taan mà jyè bakwòoge e, maa banji jyiile.

¹⁴ Ka u cyelempyiibii funŋò si wwò yalyire na, bwúuru nùŋò niŋkin kannna ku mpyi pi á bakwòoge e.

15 Ka Yesu si yi jwo a waha pi á: «Yii a yiye kàanmucaa Farizhεenbii ná Erōdi bwúuruŋi yîrigeyirige yaani na.»

16 Ka u cyelempyiibii si pi funŋyi cya puru jwumpe na, maa jwo piye shwəhəl'e: «Bà wuu à pyi wuu ŋye a pa ná bwúuru i mε, lire e u à mpe jwo bε?»

17 Ŋye Yesu à pa pi kunuŋke ŋwəhe cè ke, maa jwo: «Ŋaha kurugo bwúuruŋi wuun'à yii funŋə wwòŋə ye? Ali numε yii yákilibii sàha ŋkwò a múgo mà? Yii funŋyi saha à tò la?

18 Ŋyiiigii na ŋye yii á, yii ŋye na ŋaa mà? Niŋgyigigii na ŋye yii á, yii ŋye na núru mà? Yii funŋyi ŋye na ŋcwu kyaa na mà?

19 Canŋke mii à bwúuru ŋùnyi kanŋkuruŋi kwòn kwòn mà kan shiin kampwəhii kanŋkuruŋ'á (5.000) ke, pi lyìŋkwooni kàntugo, shàhigii jùuli yii à ŋî bwúuru kwəŋre na ye?» Ka pi i jwo: «Kε ná shuunni.»

20 «Lire kàntugo canŋke mii à bwúuru ŋùnyi baashuunniŋi tég'a shiin kampwəhii sicyεrenŋi (4.000) ŋwə cya à de? Pi lyìŋkwooni kàntugo, saanyi jùuli yii à ŋî bwúuru kwəŋre na ye?» Ka pi i jwo: «Baashuunni.»

21 Ka Yesu si pi pyi: «Ali numε, yii funŋyi sàha ŋkwò a múgo mà?»

Yesu à fyinŋi wà cùuŋə

22 Puru ŋwəhə na, Yesu ná u cyelempyiibil'à kàre Bεtisayida kàhe e. Pi à nə wani ke, ka pi i mpa ná fyinnaŋi w'e, maa Yesu náare na u bwəŋ u na.

23 Ka Yesu si u cù cyεge na, maa ŋkàre kàhe kàntugo, maa sà u ntilwəhe tég'a u ŋyiiigii cwuugo,

maa cyeyi cyígile cyi na. U à pa cyeyi láha tènì ndemu i ke, maa u yíbe: «Mu wá na yaaga naa la?»

²⁴ Ka nàñi si nyiigii múgo maa jwo: «Mii naha na sùpyire naa, ñka ti naha mu à jwo cire ti naare.»

²⁵ Ka Yesu si núr'a cyeyi cyígile u nyiigii na, tènì i u à pa yi láha ke, ka nàñi si uye ta u à cùuṅ, fo u na naa na ñcwúu.

²⁶ Ka Yesu si u pyi u núru, u a sù pyenge, u sàha bú ntòro kànhe e me.

*Pyeri à jwo na Kile Nijcwənrəñi u nyε Yesu
(Macwo 16.13-20; Luka 9.18-21)*

²⁷ Yesu ná u cyelempyiibil' à wá na ñkèege Sezare Filipi kùluni kànyi na. Mà pi yaha kuni na, ka u u pi yíbe: «Sùpyire na mii sônñi jofoo ye?»

²⁸ Ka pi i u pyi: «Pii wá na ñko Yuhana Batizelipyinji u nyε mu, pii sí i ñko na Kile túnntunñi Eli u nyε mu, pii mú sí i ñko na Kile túnntunmpii sanmpii pi à tòro ke, na uru wà u nyε mu.»

²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii de? Jofoo yii nyε na mii sônñi ye?» Ka Pyeri si u pyi: «Kile Nijcwənrəñi u nyε mu.»

³⁰ Ka Yesu si yi jwo a waha pi á, na pi àha ñkwò yire jwo sùpya á uru kyaa na me.

*Kyaage Yesu sí n-ta ke, u à kuru kyaa jwo
(Macwo 16.21-23; Luka 9.22)*

³¹ Cyire karigii kàntugo, ka Yesu si wá na u cyelempyiibii kálali, maa jwo: «L'à pyi fànha kyaa Supyanji Jyanji u kyaala sèl'e. Kacwənrībii ná Kile sáragawwuubii ñuñufēebii ná Kile Saliyanji cyelentiibii sí n-cyé u na, si u bò. Ñka u kwùñi canmpyitanrewuuni u sí ñè.»

32 Yesu à cyire karigii jwo a fíniηε pi nyii na. Ka Pyeri si u yyer'a fêen ηkere na, maa u cêεge u jwumpe kurugo.

33 Ka Yesu si yyahe kêenn'a u cyelempyiibii wíi, maa Pyeri faha: «Yíri na taan, Sitaanna wà we! Mu nyε na sônñi Kile nyii wuuni na με, fo sùpyire nyii wuuni!»

Pyiηkanni na wuu à yaa wuu taha Supyanji Jyanji Yesu fye e ke

(Macwo 16.24-28; Luka 9.23-27)

34 Lire kàntugo ka Yesu si u cyelempyiibii ná shinnyahara yyere, maa yi jwo pi á: «ηgemu la ká mpyi si ntaha mii fye e ke, urufol'à yaa u cyé u yabilinji nyii karigii na, u u ntèen kyaage taan u u ntaha mii fye e, pi méε ká mpyi na sí urufoo bò kworokworocige na.

35 Naha na ye ηgemu la ká mpyi si u ninjaanji yaa ηwò ke, urufoo sí nùmpañja ta με, ηka ηgemu ká kàntugo wà u ninjaan'á mii ná Jwumpe Nintanmpe kurugo ke, urufoo sí nùmpañja ta.

36 Naha li sí ηwò sùpyan'á mà ma nyii yaayi puni ta ηge diñyεñi i ninjaa, mu nùmpañke si sà ηkèεge ye?

37 Sùpya si n-jà yafyin tèγε u múnaani ηùηò wwû nùmpañja με.

38 Lire kurugo ηgemu u na ηcyíge Supyanji Jyanji ná u jwumpe na sùpyire nyii na, nte ti na kapegigii pyi maa kàntugo wà Kile á ke, Supyanji Jyanji ká bú mpa ná u Tuñi sìnampε ná Kile mèlεkεεbil'e canñke ηkemu i ke, u sí n-cyé urufoo na.

9

¹ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii mpíi pi nyε naha ke, pìi na nyε yii e, pire sì n-kwû ná pi nyε a Kile Saanre nya, ti i ma ná síhi puni i mà yε.»

*Yesu pyiṅkann'à kêenṅe
(Macwo 17.1-13; Luka 9.28-36)*

² Canmpyaa baani kântugo, ka Yesu si Pyeri ná Yakuba ná Yuhana lwó, maa ṅkàre ná pire kanni i jaṅke kà nintɔṅgɔ juṅ'i. Mà pi yaha wani, Yesu pyiṅkann'à pa ṅkêenṅe pi nyii na.

³ Ka u vâanṅyi si mpâl'a fíniṅe fo na jí. Yi mpyi a fíniṅe fíniṅiṅkanni ndemu na ke, sùpya nyε niṅke na ṅgemu u sì n-jà yaaga pyi ku fíniṅe amuni mε.

⁴ Kuru tanuge e, ka tèecyiini Kile tũntunmpiiEli ná Musa si mpa Yesu cyelempyiibii mú taanre nyii na, mà pa a yu ná u e.

⁵ Ka Pyeri si Yesu pyi: «Wuu cyelentuṅi, wuu à pa naha ke, l'à jwɔ sèl'e. Wuu yaha wuu u vùnyɔ taanre kwòro, niṅkin sí n-pyi mu wogo, niṅkin sí n-pyi Musa wogo, niṅkin sí n-pyi Eli wogo.»

⁶ Pyeri à puru jwumpe jwo uye jùṅɔ kurugo, jaaha na yε u ná u shèεfeebii shuunniṅi mpyi a fyá a tòro.

⁷ Mà pi yaha puru na, jaahaṅa à tige mà pi tò, ka mejwuu si fworu kuru jaahaṅke e: «Mii Jyaṅi u nyε ṅge, u kan'à waha mii na sèl'e. Yii a núru u jwɔ na.»

⁸ Ka Yesu cyelempyiibii si mpâl'a wíi wíl'a maha, pi saha nyε a sùpya nya mε, fo Yesu kanni.

⁹ Mà pi yaha pi i ntiri jaṅke na, ka Yesu si yi jwo a waha pi á na nde pi à nya ke, na pi àha ṅkwò li jwo sùpya á mε, fo Supyaṅi Jyaṅi ká jè a fworu kwùṅi i.

10 Ka u cyelempyiibii si puru jwumpe yaha piye funŋ'i, ŋka pi mpyi na piye yíbili: «Mà jè a fworò kwùŋi i jwòhe ku nyε naha ye?»

11 Nyε ka cyelempyiibii si u pyi: «Ko Kile Saliyaŋi cyelentiibii s'à jwo na Kile tùnntunŋi Eli u à yaa u fyânha a pa Kile Njɔcwɔnrɔŋi yyaha na.»

12 Ka u u pi pyi: «Sèe wi, Eli à yaa u fyânha a pa si karigii puni kurigii tí. Nka li mú à séme Kile Jwumpe Semεŋi i na “Supyaŋi Jyaŋi à yaa u kyaala sèl'e, sùpyire kuro mú sè mpyi u e mε.” Yii à sônŋɔ lire na la?»

13 Mii sí yi jwo yii á, Eli à pa a kwò, pi à u pyi pi nyii pyiŋkanni na, bà l'à séme u kyaa na Kile Jwumpe Semεŋi i mε.»

*Yesu à pyàŋi wà jína kòr'a yige u e
(Macwo 17.14-21; Luka 9.37-43a)*

14 Tèni i Yesu ná u cyelempyiibii taanren'à nɔ pi sanmpii cyage e ke, pi à sà shinŋyahara ta t'à pi kwùulo, Kile Saliyaŋi cyelentiibii pì mpyi a nàkaana ta ná pi e.

15 Sùpyir'à pa Yesu nya ke, l'à pàa pi puni i sèl'e. Ka pi i fê a kàre u fye e maa u shéere.

16 Ka Yesu si u cyelempyiibii yíbe: «Naha shi na yii ná pire na yiye kyáali ye?»

17 Ka wà si Yesu pyi tire sùpyire shwòhòl'e: «Cye-lentunŋi, mii à pa ná na jyaŋi i mu yyére. Jínaŋi wà u nyε u e, ur'à u pyi búbu.

18 Uru jínaŋi ká yíri ná u e cyaga maha cyag'e ke, u maha u cyán nɔŋke na, u maha ŋkyànhigii kùru, u jwòge mú maha ŋkànŋi, fo u maha mpa shiile. Mii à mu cyelempyiibii jáare pi jínaŋi kòr'a yige u e, pi nyε a jà mε.»

19 Ka Yesu si jwo: «Ei! Yii dánabaa sùpyiibii nimpibii, fo naha tère e mii sí n-kwôro ná yii e ye? Mii sí yii kapyiinkii kwú naye e sà nɔ fo naha tère na ye? Yii a ma ná pyàŋi i na á.»

20 Ka pi i mpa ná u e. Tèni i jínaŋ'a Yesu nya ke, ka u u pyàŋi cyán na kúu ŋkúu ñŋke na, maa u ñwɔge pyi ku u ŋkânŋi.

21 Ka Yesu si pyàŋi tuŋi yíbe: «Fo naha tère e jínaŋ'a jyè u e ye?» Ka tufoonŋi si u pyi: «Mà lwó fo u nimbilere wuŋi na.

22 Tèni l'e, jínaŋi maha u cyán nage e, tèni l'e maa u cyán lwɔhe e si nta u bò. Kampyi mu sí n-jà cyaga pyi, wuu ñùnaare ta, maa wuu tègɛ.»

23 Ka Yesu si u pyi: «Mu à jwo kampyi mii sí n-jà cyaga pyi. Nka mu aha jà a dá mii na, karigii puni sí n-jà n-pyi mu á.»

24 Ka pyàŋi tuŋi si ntíl'a jwo fànha na: «Mii à dá, ŋka na tègɛ, naha na ye mii dáníyaŋi fành'à cyéɛ.»

25 Yesu à sùpyire nya t'à lwó a tò u na ke, ka u u fànha cyán jínaŋi na, maa u pyi: «Jínaŋi, mu u na jyè sùpyire e marii pi pyi búbuu ná ñùncunnii ke, fwororo ŋge pyàŋi i, ma sàha núru ñjyè u e mɛ.»

26 Ka jínaŋi si kwuugo wà, maa pyàŋi cúnŋɔ cúnŋɔ fànha na, maa fwororo u e. Pyàŋ'a pyi mu à jwo u à kwû, fo shinnyahara à jwo u à kwû.

27 Ka Yesu si u cû cyɛge na a yîrige, ka pyàŋi si yyéɛ.

28 Yesu à jyè bage e ke, ka u cyelempyiibii si u ñwɔh'a yíbe: «Naha na wuu nyɛ a jà a ŋge jínaŋi kòr'a yige pyàŋi i mà ye?»

29 Ka Yesu si pi pyi: «Kileɱarege kanni ku nyɛ na jìn'a ŋge jínaŋi shiŋi kòr'a yige sùpya e.»

*Yesu à u kwùŋi ná u nèŋi kyaa jwo sahanjki
(Macwo 17.22-23; Luka 9.43b-45)*

³⁰ Yesu ná u cyelempyiibii ninjkaribil'a Galile kùluni jyiile, ŋka u la nyε a mpyi sùpya si li cè mε,

³¹ naha na ye u mpyi na u cyelempyiibii kâlali, marii yu pi á: «Pi sí n-pa Supyaŋi Jyaŋi le sùpyire cye e pi bò, ŋka u kwùŋi canmpyitanrewuuni, u sí jé.»

³² Pi nyε a pyi a puru jwumpe jwɔhe cè mε, fyagare s'à pi sige pi nyε a jà a u yíbe mε.

*Sùpyaŋi u nyε nùŋufoo Kile yyére ke
(Macwo 18.1-5; Luka 9.46-48)*

³³ Ka Yesu ná u cyelempyiibii si nɔ Kapεrenamu kànhe e. Tèni i pi a jyè bage e ke, ka u u pi yíbe: «Naha nàkaana yii mpyi a ta kuni na ye?»

³⁴ Ka pi i fyâha, naha na ye nàkaante nùŋke ku mpyi na pire puni i, jofoo u nyε nùŋufooŋi ye.

³⁵ Ka Yesu si ntéen, maa pi shiin ke ná shuunninji yyere, maa yi jwo pi á: «Ŋgemu la ká mpyi si mpyi nùŋufoo ke, urufol'à yaa u uye pyi kântugo yyére wuŋi, u raa báare pi sanmpil'á.»

³⁶ Ka Yesu si pyàŋi wà cù a pa pi shwɔhɔl'e, maa u lwó, maa yi jwo pi á na:

³⁷ «Shin maha shin u à jεn'a ŋge pyàŋi fiige cùmu lemε jwɔ mii kurugo ke, urufol'à mii cùmɔ lemε jwɔ mú. Shin maha shin sí u à mii cùmɔ lemε jwɔ ke, urufoo mú à mii tunvoonji cùmɔ lemε jwɔ.»

*Ŋgemu ká mpyi u nyε wuu zàmpεn mε, uru na nyε
ná wuu e
(Luka 9.49-50)*

³⁸ Ka Yuhana si yi jwo Yesu á: «Cyelentuŋi, wuu à nàŋi wà nya u u jínabii kòre na yige sùpyire e ná mu

mεge e, ka wuu u u sige li na, ρaha na ye wuu wà bà mε.»

³⁹ Ka Yesu si u pyi: «Yii àha u sige li na mε, sùpya sì n-jà raa kakyanhala pyi ná mii mεge e, si ntí núru mii mεge kèεge ntaha lire na mε.

⁴⁰ Ngemu u ρye u ρye wuu zàmpeñ mε, urufoo na ρye ná wuu e.

⁴¹ Amuni li mú ρye shin maha shin u à fùñcwokwunρyaga lwòhò kan yii á mà lire ρùñke pyi na yii na ρye Kile Nìñcwònròñi wuu ke, sèenji na mii sí yi jwo yii á, urufoo sí n-sì lire tòonñi ta.»

Karigii cyi maha sùpyañi yaha kapiini na ke, u à yaa u láha cyire na

(Macwo 18.6-9; Luka 17.1-2)

⁴² Ka Yesu si núr'a pi pyi: «Nte nàñkopyire t'à dá mii na mà kwò ke, shin maha shin ká lire là niñkin ρùñò kyán, l'à pwórò urufol'á pi kafaabwòhò pwò u yacige e, pi i u wà banji i.

⁴³ Mu cyεge kà niñkin ká a si mu pyi mu u kapii pyi, ku kwòñ a wà, maa jyè ná ku sannke e shìñi niñkwombaanji i. Lir'à pwórò mu á, mu ná ma cyeyi shuunniñi u jyè nafugombaage e. [

⁴⁴ “Fyεεñre ti maha sùpyire kyaare lyî kuru cyage e ke, tire ρye na ñkwûu mε, kuru cyage nage mú ρye na fùru mε.”]

⁴⁵ Mu tòεge kà niñkin ká a si mu pyi mu u kapii pyi, ku kwòñ a wà, maa jyè shìñi niñkwombaanji i ná tòεgò niñkin i. Lir'à pwórò mu á, mu ná ma tooyi shuunniñi u jyè nafugombaage e. [

⁴⁶ “Fyεεñre ti maha sùpyire kyaare lyî kuru cyage e ke, tire ρye na ñkwûu mε, kuru cyage nage mú ρye na fùru mε.”]

47 Mu nyiini là ká a si mu pyi mu u kapii pyi, li wwûl'a wà, mu nyii ninjin wunji u jyè Kile Saanre e. Lir'à pwórɔ mu á, mu ná ma nyiigii shuunniŋi u jyè nafugombaage e.

48 “Fyεεnre ti maha sùpyire kyaare lyî kuru cyage e ke, tire nyε na ŋkwûu mε, kuru cyage nage mú nyε na fûru mε*.”

49-50 Kyaage k'à náan̄a nage fiige ke, kuru kyaage Kile sí n-têgε u shiinbii toron̄kanni kέεn̄gε. Suump'a táan, suumpe t̄ipoompe ká fworɔ p'e, naha ku sí n-jà pu pyi pu táan sahan̄ki yε? Yii pyi suumɔ niŋcεn̄mε, yyeŋiŋke ku pyi yii shwɔhɔl'e.»

10

Yesu à jwo na n̄ɔŋi ná u cwɔŋi nyε a yaa pi piye yaha mε

(Macwo 19.1-12; Luka 16.18)

1 Yesu ná u cyelempyiibil'à kàre Zhude kùluni i, Zhurudεn ban̄i k̄antugo. Wani sahan̄ki, ka sùpyire si mpa bínni u taan. Ka u u núr'a cye le u kapyiŋjyeeni i, na ti kâlali.

2 Ka Farizhεεnbii p̄i si file u na, si u pεrε ŋcû ná jwumpe e, maa u yíbe: «Mà tàanna ná Kile Jwumpe Semεŋi i, nò sí n-jà u cwɔŋi yaha la?»

3 Ka Yesu si pi pyi: «Naha Kile t̄unntun̄ŋiMusa à séme lire nde kyaa na yε?»

4 Ka pi i u pyi: «Musa à jwo na mu aha ceen̄i n̄ambage kwɔkwɔ sémeŋi kan u á, na mu sí n-jà u yaha*.»

5 Ka Yesu si pi pyi: «Yii njíŋgage kurugo, lir'à séme ton̄i i mà kan yii á.

* **9:48** Ezayi 66.24 * **10:4** Duterεn̄omu 24.1-4

⁶ Nka mà lwó dijnye tasiige e, Kile à “sùpyanji yaa nò ná ceewe†.”

⁷⁻⁸ “Lire kurugo nòñi sí u tunji ná u nunji yaha si mpwə u cwonji na, pi mú shuunni si mpyi shin ninjin‡.” Lire e, pi saha si n-pyi shiin shuunni me, nka pi sí n-pyi shin ninjin.

⁹ Lire kurugo Kile à mpiimu pyi ninjin ke, sùpya nyε a yaa u pire láha piye na me.»

¹⁰ Tèni i pi à núr'a jyè bage e ke, ka Yesu cyelempyiibii si núr'a u yíbe cyire karigii kyaa na.

¹¹ Ka Yesu si pi pyi: «Shin maha shin u à u cwonji yaha maa ceenji waberε lèñε ke, urufol'à jacwəɔ pyi mà yyaha tíi ná ceenji nijcyiinji i.

¹² Ceewe mú ká nàmbaga fworο, maa nàmbaga lèñε nòñi waber'á, uru ceenji mú à jacwəɔ pyi.»

Yesu à jwó le nànkopyir'á

(Macwo 19.13-15; Luka 18.15-17)

¹³ Nyε lire kàntugo, sùpyiibii pìl'à pa ná nànkopyire t'e Yesu yyére, bà u si mpyi si u cyeyi taha ti na, si jwó le t'á me. Ka cyelempyiibii si pi faha.

¹⁴ Yesu à lire nya ke, ka li i mpεn u e, ka u u jwo u cyelempyiibil'á: «Yii nànkopyire yaha t'a ma mii yyére, yii àha ti sige me, naha na ye sùpyiibii pi nyε nànkopyire fiige ke, Kile Saanre nyε pire worο.

¹⁵ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, ngemu ká mpyi u nyε a nεn'a uye tírige pyà fiige me, urufoo si n-si n-jà n-jyè Kile Saanre e me.»

¹⁶ Ka u u nànkopyire cù a ta uye na, maa jwó le t'á.

† 10:6 Zhenzi 1.27 ‡ 10:7-8 Zhenzi 2.24. Lire jwəhe ku nyε: «Lire kurugo nòñi ná u cwonji sí n-wwə si mpyi shin ninjin, nòñi ná u cwonji shwəhəñ'à yaa u jwə mà tòro nòñi ná u sifeebii wunji na.»

Nàfuufoonji kani

(Macwo 19.16-30; Luka 18.18-30)

17 Ncyii karigii puni kàntugo, Yesu ná u cyelempyiibil'á kuni lwó sahaŋki. Mà pi yaha pi i ñkêege, nàñi wà à fê a sà niŋkure sín Yesu taan, maa jwo: «Cyelentuŋi niŋcenni, ñaha shi mii à yaa mii u pyi si shìñi niŋkwombaanji ta be?»

18 Ka Yesu si u pyi: «Mu à jwo na mii à ñwɔ wa? Kile kanni baare e, sùpya ñye a ñwɔ me.

19 Mu à Kile toni kurigii cè mà kwò “Ma hà sùpya bò me, ma hà zinni ná wabere cwo e me, ma hà nàŋkaaga pyi me, ma hà vini ntaha wà na me, ma hà ñcwu sùpya na me, ma tuni ná ma nuñi pêe§.”»

20 Ka nàñi si Yesu pyi: «Cyelentuŋi, mii na cyire karigii puni pyi fo mà mii yaha nàŋkocoyere e.»

21 Ka Yesu si u wíi, maa u kyaa táan uy'á, maa u pyi: «Yaaga niŋkin k'à mu fô, ta sì, maa sà ma cyeyaayi puni pére, maa uru wyéreni kan fòŋɔfeebil'á. Lire ká mpyi, mu sí nàfuu ta Kile yyére. Maa nta a pa ntaha na fye e.»

22 Puru jwumpe ñye a u táan me, ka u yyetanha wuñi si ñkàre, ñaha na ye nàfuubwɔhɔ foo u mpyi u wi.

23 Lir'á pyi ke, ka Yesu si yyahe kêenni, maa sùpyire wíi wíi, maa yi jwo u cyelempyiibil'á: «Nàfuufoonji jyim'á pen Kile Saanre e.»

24 Lire ñwɔmɛen'á Yesu cyelempyiibii funŋɔ wwòŋɔ, ka u u núr'a pi pyi: «Mii pyilibii, li pyim'á sàa pen, wà u jyè Kile Saanre e.

25 Nwɔhɔñi jyim'á táan músenneñi wyiini i mà tòro nàfuufoonji u jyè Kile Saanre e.»

§ 10:19 Ekizodi 20.12-16; Duterennomu 5.16-20

²⁶ Ka puru sí nâara a u cyelempyiibii kàkyanhala fo mà tōro, ka pi i wá na yu piy'á: «Lire sannii i ke, jofoo u sí n-jà nùmpañña ta bε?»

²⁷ Ka Yesu si pi wíi wíi, maa jwo: «Lir'à sùpyire já, ñka kyaa ñye na Kile jìni mε, ñaha kurugo ye karigii puni síñi ñye u á.»

²⁸ Ka Pyeri si jwumpe lwó maa u pyi: «Wuu de? Wuu à kàntugo wà wuu karigii puni na, maa ntaha mu fye e.»

²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, shin maha shin ká ñen'a kàntugo wà u bayi, lire ñye mε u sìnεebii, lire ñye mε u sifeebii, lire ñye mε u pyiibii, lire ñye mε u kerεy'á, mii ná Jwumpe Nintanmpe kurugo ke,

³⁰ urufoo sí yire yaayi fiige ñkuu (100) ta naha ñge diñyeñi i. Urufoo sí baya ná sìnεε ná nεε ná pyii ná kerεye ta, ñka sùpyire mú sí urufoo yyaha fwóhəɾə mii mεge ná Jwumpe Nintanmpe kurugo. Diñyeñi nimpañi i, urufoo sí shìñi niñkwombaanji ta.

³¹ Ñka yyaha yyére shiin niñyahamii sí n-pyi kàntugo yyére shiin, kàntugo yyére wuu niñyahamii mú sí n-pyi yyaha yyére wuu.»

*Yesu saha à jwo u kwùñi ná u ñèñi kyaa na
(Macwo 20.17-19; Luka 18.31-34)*

³² Yesu ná u fyèñwəhəshiinbii mpyi kuni i na ñkèεge Zheruzalemu kànhe e, uru u mpyi yyaha na. Ñka pi fyagara wuu pi mpyi a taha u fye e. Ka u u núr'a u cyelempyiibii ke ná shuunninji yyer'a file uye na, karigii cyi sí u le ke, maa jyè cyire yyahe e na yu pi á.

³³ Maa jwo: «Wuu niñkaribii pi mpíi Zheruzalemu kànhe e, Supyañi Jyañi sí n-le Kile sáragawwuubii

nùṅufeebii ná Kile Saliyaṅi cyelentiibii cye e. Pire sí n-jwo na u à yaa u bò, si u kan Kilecembraabil'á.

34 Pire sí u fwóhɔrɔ, si ntilwɔhe wà u na, si u bwòn ná kàsɔrigil'e, si u bò. Nka u kwùṅi canmpyitanrewuuni u sí jè.»

Zebede jyaabii yacyage
(Macwo 20.20-28)

35 Lire kàntugo ka Zebede jyaabii Yakuba ná Yuhana si file Yesu na, maa u pyi: «Wuu cyelentuṅi, nde wuu sí n-pa n-cya mu á ke, lire pyi wuu á.»

36 Ka Yesu si pi yíbe: «Naha yii la jnyε mii u pyi yii á yε?»

37 Ka pi i u pyi: «Mu aha mpa mpyi ma Saanre pèente e tɛni ndemu i ke, ma a wuu wà ninṅin yaha ma kàniṅke na, ma a u sanṅi yaha kàmɛni na.»

38 Ka Yesu si pi pyi: «Yaage yii na jáare mii á ke, yii jnyε a ku shi cè mε. Kyaage lwɔhe mii sí n-bya ke, yii sí n-jà kuru bya la? Kyaage e mii sí mbyîgimε ke, yii sí n-jà mbyîgimε kur'e mii fiige la?»

39 Ka pi i u pyi: «Ɔɔn, wuu sí n-jà.» Ka u u pi pyi: «Yii sí kyaage lwɔhe bya, sí mbyîgimε kyaage e mii fiige.

40 Nka mà tɛɛn mii kàniṅke ná mii kàmɛni na, mii bà u jnyε yire kanvoonṅi mε. Kile à yire tatɛɛnyi bégele sùpyire ntemu mεε na ke, u sí yire kan pir'á.»

41 Nyε Yesu cyelempyiibii kɛṅi sanṅ'à puru lógo ke, ka pire lùgigii si yîri Yakuba ná Yuhana taan.

42 Yesu à pa kuru cyage wíl'a jya ke, maa jwo u cyelempyiibii pun'á: «Yii a núru, yii à cè naha jniṅke na, mpíi pi à yaha kini nùṅufeebii ke, pire maha ntɛɛn kini sùpyire jnyṅ'i fànhe e, kini shinbwoobil'a sì wá na pi fànhe cyáan kini sùpyire na.

43 Nka li nyε a yaa li pyi amuni yii shwəhəl'e mε. Ngemu la ku nyε si mpyi shinbwo yii shwəhəl'e ke, urufol'à yaa u uye pyi yii sanmpii báarapyi.

44 Ngemu la ku nyε si mpyi yii yyaha yyére shinñi ke, urufol' u pyi pi sanmpii puni biliwe.

45 Naha kurugo yε Supyañi Jyañi nyε a pa diñyεñi i sùpyire si mpa mpyi u báarapyii mε. U à pa si mpa uye pyi sùpyire puni báarapyi, si uye kan pi bò, si mpyi shinñyahara kapegii shwəshwə lwərwə.»

*Yesu à fyinñi wà nyii múgo
(Macwo 20.29-34; Luka 18.35-43)*

46 Ka Yesu ná u cyelemphyiibii si nɔ Zheriko kàñhe na. Pi nivworobii kàñhe e, shinñyahara na mpyi pi fye e, pi à Time jyañi Baritime fyin wuñi ta u à tēen kuni jwəge na, na jáare.

47 U à lógo na Nazareti kàñhe shinñi Yesu u wá na ntùuli ke, ka u u wá na yu fànha na: «Yesu, Dawuda Tuluge Shinñi, jùñaara ta na na!»

48 Ka shinñyahara si u faha na u fyâha. Nka u nyε a jεn'a fyâha mε, maa là bâra sèεge na: «Dawuda Tuluge Shinñi, jùñaara ta na na!»

49 Ka Yesu si yyére maa jwo: «Yii u yyere.» Ka pi i sà u yyere, maa u pyi: «Funñke jíñε, ma a yákiliñi tññε, Yesu na mu yiri. Yíri, ma a ma.»

50 Fyinñ'à puru lógo ke, maa u vāanntinñke wwûl'a wà jññke na, maa búrug'a yíri na ñkèεge Yesu yyére.

51 U à nɔ u taan ke, ka Yesu si u yíbe: «Naha mu la nyε mii u pyi mu á yε?» Ka fyinñi si u pyi: «Cyelentuñi, mii la nyε si núru s'a jaa.»

⁵² Ka Yesu si u pyi: «Ta sì, mu dáníyaŋ'à mu cùuŋɔ.» Ka u nyiigii si ntíl'a múgo, ka u u ntaha Yesu fye e.

11

Saanŋi Yesu à jyè Zheruzalɛmu kànhe e

(Macwo 21.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19)

¹ Mà pi yaha pi i byanhare Zheruzalɛmu kànhe na, pi mpyi a nɔ Olivye cire ɲaŋke ŋkere na, Bɛtifajye ná Bɛtani kànyi taan. Ka Yesu si u cyelempyiibii pìi shuunni tun,

² maa pi pyi: «Kànhe ku ɲye yii yyaha na ke, yii a sì k'e. Yii aha nɔ wani, yii sí n-tíi dùfaanɲaaga ta k'à pɔwɔ, sùpya sàha ŋkwɔ a dùgo ku na mà ɲya mɛ. Yii i ku sàha, yii pa ŋkan na á.

³ Wà ha bú yii yíbe na “Naha na yii ɲye na ku sàre ye?” yii urufoo pyi na “Ku kyaa li ɲye Kafoonji na. U aha ŋkwɔ ku na, ku sí n-pa.”»

⁴ ɲye ka cyelempyiibii mú shuunni si ŋkàr'a sà dùfaanɲaage ta k'à pɔwɔ pyɛnge ɲwɔge na, kuni taan. Ka pi i wá na ku sàre.

⁵ Sùpyire ti mpyi wani ke, ka tire tà si cyelempyiibii pyi: «Hɛn! Naha yii na mpyi amɛ ye? Naha kurugo yii ɲye na dùfaanɲke sàre ye?»

⁶ Ka cyelempyiibii si pi ɲwɔ shwɔ bà Yesu mpyi a yi jwo pi á mɛ. Ka tire sùpyire si dùfaanɲke yaha pi cye e na pi a sì ná k'e.

⁷ Cyelempyiibil'à pa ná dùfaanɲke e Yesu yyére ke, maa pi vaaŋyi yà taha ku na, ka Yesu si dùg'a tɛɛn na ŋkèege.

⁸ Ka shinnyahara si ti v̄aanntinnȳyi yà wwû mà p̄ili p̄ili Yesu yyaha na kuni i, ka ninnyahara si jyè kereyi i na wyere kw̄un na n̄cyáan kuni i*.

⁹ Sùpyire ti mpyi Yesu yyaha na, ná nte ti mpyi u kàntugo ke, tire puni mpyi na nk̄wúuli na:

«Yabw̄he!

N̄gemu u nȳe na ma Kafoonji Kile mege na ke,

Kile u jwó le u á†!

¹⁰ Yabw̄he! Yabw̄he!

Saanre ti nȳe na ma ke,

Kile u jwó le t'á.

Wuu tulyage Dawuda Saanre ti.

Pèente ti taha Kile na n̄nyicyeyi puni i!»

¹¹ Yesu à n̄o Zheruzal̄emu i ke, maa nk̄are Kileñaarebage e. U à yaayi puni wíi wíi ke, maa fwor'a k̄are Betani k̄anhe e ná u cyelempyiibii ke ná shuunnīji i, ñaha na ye numpilage mpyi na ww̄u.

*Yesu à fizhiye cige láña
(Macwo 21.18-19)*

¹² Kuru canña n̄umpanña, pi ninjiribii Betani i, ka katege si Yesu ta.

¹³ Ka u u fizhiye cige kà ñya tat̄onge e ná wyere e, maa file ku na a wíi, kampyi u sí yasere ta ku na. N̄ka u à n̄o ku ñw̄h'i ke, u nȳe a yasere ta k'e fo wyere bà m̄ε‡, ñaha na ye ku t̄eeseni mpyi s̄aha nk̄wò a n̄o m̄ε.

* **11:8** Saan̄ji pi nȳe na mp̄ere ke, pi maha cyire karigii pyi si u b̄ê (2 Saan̄bii 9.13). † **11:9** Zaburu 118.26 ‡ **11:13** N̄ke fizhiye cige ku nȳe ná weñyahayi i yasere baa ke, kuru na nȳe Yahutuubii ñ̄ñufeebii fiige, mpiimu pi à f̄ȳn̄me tò ww̄om̄o na ke.

14 Ka Yesu si jwo cig'á: «Sùpya saha sì n-sì yasεε ta mu na, si njyî mε.» Ka u cyelempyiibii si puru jwumpe lógo.

Yesu à cwàhəmpii kàr'ayige Kileñaarebage ntàani na
(Macwo 21.12-17; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22)

15 Kàntugo, Yesu ná u cyelempyiibil'à nɔ Zheruzalemu kànhe e, ka u u ηkàre Kileñaarebage ntàani na. Mpii pi mpyi na pεεmpe ná zhwoŋi pyi wani ke, maa pire kòre, maa wyéεfaabii tàbalibii ná sanmpanmpεεbii yatεεηyi ηɔɔη'a cyán cyán.

16 U nyε a ηεε sùpya u à jyè ná yapερεŋi i Kileñaarebage ntàani na mε§.

17 Puru ηwəhə na, ka u u wá na pi puni kálali, marii ηko: «“Mii bage sí n-pa a yiri Kileñaarebaga supyishini pun'á*.” Yire y'à séme Kile Jwumpe Semεŋi i. Nka yii pi ke, yii à ku kêεηŋ'a pyi “nàŋkaalii tabinniga†”.»

18 Kile sáragawwuubii ηùŋufeebii ná Kile Saliyanj cyelentiibil'à puru lógo ke, ka pi i wá na Yesu boŋkanni caa. Pi mpyi na fyáge u na, ŋaha na ye u kàlanj mpyi a tatεεngε wwú shinŋyahar'e.

19 Yàkoŋk'à nɔ ke, ka Yesu ná u cyelempyiibii si fworo kànhe e.

§ 11:16 Yahutuubii pi mpyi maha yîri cyeyi yabere e ke, wyéεfaabii mpyi maha pire wyéρεŋi fare Kileñaarebage wuŋi na. Lire pyiŋkanni na, wyéρεŋwəge ku mpyi a yaa k'a sárali Kileñaarebage e ke, pi mpyi maha já a kuru sára, maa núr'a já a ntéεe pyi. Yatəore ti maha yaa ti já a pyi sáraga ke, pérempyiibii mpyi maha tire péreli pir'á. Pi mpyi maha ti lwəore dùrugo. * 11:17 Ezayi 56.7 † 11:17 Zheremi 7.11

Yesu à jwo dányañi ná Kileñarege ná kapegigii yàfani kyaa na

(Macwo 21.20-22)

²⁰ Kuru canñke nùmpañña nyège na, pi nintoro-bil'à fizhiye cige nya k'à waha fo ndìre e.

²¹ Ka Pyeri funñɔ si ñcwo Yesu jwumpe niñjwumpe na, maa u pyi: «Wuu cyelentuñi, wíi, fizhiye cige mu à láña tanjaa ke, ku naha a waha.»

²² Ka Yesu si u pyi: «Yii dá Kile na.

²³ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, sùpya ká dá Kile na ná u zòmbilini puni i, urufoo ká jwo na ñke ñañke ku yîri ku tatεenge e, ku sà ñcwo bañi i, urufoo ká nta u à dá li na, nde u à jwo ke, lire sí n-pyi.

²⁴ Lire kurugo mii sí yi jwo yii á, yii aha Kile ñáare yaaga maha yaaga kurugo ke, yii dá li na na yii à kuru yaage ta a kwò, lire ká mpyi, Kile sí kuru yaage kan yii á.

²⁵ Nka yii aha yîr'a yyére na Kile ñáare, ka li i ntîge yii funñ'i na yii à tîge shin na, yii tire tîgire kwò, bà yii Tuñi u ñye nìnyinji na ke, uru mú sí n-pyi si yii kapegigii yàfa yii na mε. [

²⁶ Naha na ye yii aha mpyi yii ñye na yiye shwòhòb wogigii yàfani yiye na mε, yii Tuñi Kile u ñye nìnyinji na ke, uru sì n-pa yii kapegigii yàfa yii na mú mε.]»

Pi à Yesu yíbe u fànhe tatage kyaa na

(Macwo 21.23-27; Luka 20.1-8)

²⁷ Yesu ná u cyelempyiibil'à núr'a kàre Zheruzalému kànhe e, maa sà jyè Kileñaarebage e. Yesu niñarañi ku funñke e, Kile sáragawwuubii ñùñufeebii ná Kile Saliyañi cyelentiibii ná Yahutuubii kacwənrribil'à kàre u yyére.

28 Maa u yíbe: «Ná kuni ndire e mu na ꞑcyii karigii pyi ye? Jofoo u à kuni kan mu á, mu u a cyi pyi ye?»

29 Ka Yesu si pi pyi: «Mii mú sí yii yíbe kyaa nin̄kin na, yii aha mii ꞑwɔ shwɔ, lire t̄eni i n̄ge u à kuni kan mii á mii u a ꞑcyii karigii pyi ke, mii sí urufoo cyêe yii na.

30 Mii à jwo yo, jofoo u mpyi a Yuhana Batizelipyiñi tun u pa a sùpyire batizeli ye? Kile wi laa, sùpyire ti? Yii na ꞑwɔ shwɔ!»

31 Nȳe ka pi i ñkàr'a sà piye taanna maa jwo: «Wuu aha jwo na Kile u mpyi a Yuhana tun, u sí n-jwo na ꞑaha na wuu sí ꞑye a ꞑen'a dá u na mà ye?

32 Ñka wuu mú s̄i n-jà n-jwo na sùpya u à u tun mà de!» Pi mpyi a fyá sùpyire na, ꞑaha na ye tire sùpyire p̄uni mpyi na s̄on̄ñi na Yuhana na mpyi a sii Kile t̄un̄ntun̄jo.

33 Pi à piye taanna a kwɔ ke, maa n̄úr'a kàr'a sà Yesu pyi: «Shin̄ñi u mpyi a u tun ke, wuu ꞑye a cè m̄e.» Ka Yesu si pi pyi: «Nȳe l'aha mpyi amuni, n̄ge u à kuni kan mii á, mii u a ꞑcyii karigii pyi ke, mii mú s̄i uru cyêe yii na m̄e.»

12

*Er̄ezen k̄ooge faafeebii bàtaage
(Macwo 21.33-46; Luka 20.9-18)*

1 Lire kàntugo Yesu à bàtaaga jwo sùpyir'á. U à jwo: «N̄an̄i wà u ná er̄ezen cik̄oogo yaa, maa ku kw̄ulo, er̄ezen lw̄he maha ww̄u wyige ñkemu i ke, maa kuru t̄ugo, maa ñkubaga yaa cik̄ooge k̄anmucyafooñi m̄e na. Lire kàntugo maa faafee

lwó a yaha k'e, u ná pire s'a ku yasεere táali, maa nta a kàre kùlutɔ̀nnl'e.

² Nye εεzenɛni yasεere tèekwɔ̀nn'à pa nɔ ke, ka u u báarapyiɛni wà tun cikɔ̀oge faafeebil'á u sà uru nàzhan εεzenɛni shwɔ u a ma.

³ Nka uru tũntunɛni'á nɔ pi na ke, ka pi i u cù maa u bwɔ̀n, maa u cyɛngayi wunɛni kàr'a tũgo.

⁴ Ka cikɔ̀oge foo si núr'a báarapyi shɔ̀nwu tun, ka pi i uru bwɔ̀n nũnke e, maa u cyahala sèl'e.

⁵ Ka u u shin tanrewu tun, ka pi i uru cù a bò. Puru ɲwɔ̀hɔ na, u à shinɲyahara tun, ka pi i pìi bwɔ̀n maa pìi bò.

⁶ U tũntunmpil'e, shin niɲkin kanna u mpyi tunmbaa, u jyasege ku mpyi kure, u kyaa mpyi a táan u á sèl'e. Ka u u ɲkànha a uru tun pi á, maa jwo “Pi sí n-sílege mii jyanɛni na.”

⁷ Nka jyafoonɛni'á nɔ wani ke, ka pi i yi jwo piy'á na: “Cikɔ̀oge foo koolyɛni u ɲye ɲge. Yii a wá, wuu u bò, kɔ̀oge sí n-pyi wuu wogo.”

⁸ Ka pi i u cù maa u bò, maa u wà cikɔ̀oge kàntugo yyé.

⁹ Nye ɲaha cikɔ̀oge foo sí n-pyi ye? Nàkaana baa, u sí n-pa mpìi faafeebii bò si u cikɔ̀oge le piibere cye e.

¹⁰ Nje y'à séme Kile Jwumpe Semɛni i ke, taha yii ɲye a yire kála mɛ? Y'à séme “Bafaanribil'á cyé kafaage ɲkemu na ke, kuru k'à pa mpyi bage kafaage sèe woge bage mbini na.

¹¹ Kafoonɛni Kile u à lire pyi, l'à pyi kakyanhala wuu ɲyii na *.”»

* **12:11** Zaburu 118.22,23

12 Nyε Yesu à puru jwumpe jwo amuni ke, ka Yahutuubii jùñufeebii si wá na u caa si u cû, naha na ye pi mpyi a cè na u à ñke bàtaage jwo a wà pire na. Nka supyinyahara na mpyi wani kuru cyage e, ka pi i fyá tire na, maa Yesu yaha u a kàre.

*Pi à Yesu yíbe múnalwǎore ñkanji kyaa na
(Macwo 22.15-22; Luka 20.19-26)*

13 Lire kàntugo Yahutuubii jùñufeebil'à Farizhεenbii pìi ná Erōdi tonkuni shiinbii pìi yaha a kàre Yesu yyére, bà pi si mpyi si u ta jɔcû u jwǎmεeni kurugo mε†.

14 Ka pire si sà Yesu pyi: «Wuu cyelentuñi, wuu à li cè na mu nyε na fyáge sèñi tajwuge e mε, mu nyε na fyáge sùpya na mε, mu nyε a sùpya pǎwǎññǎ sùpya na mε, mu na sùpyire kâlali ná sèñi i Kile kuni jaaranƙanni na. Lire na, wuu la nyε si mu yíbe, wuu à yaa wuu a múnalwǎore kaan Ɔrǎmu saanbwǎhe Sezari á la?

15 Naha mu na sǎññi ye?» Nka Yesu mpyi a cè na pi à fyinmε tò wwomǎ na, maa pi pyi: «Naha na yii na mii pere si jɔcû ye? Yii wyérébile kan na á, si li wíi.»

16 Ka pi i mpa ná l'e, ka u u pi yíbe: «Jofoo nàñja ná u mεge ku nyε ñge wyéréñi na ye?» Ka pi i jwo: «Saanbwǎhe Sezari».

† 12:13 Erōdi shiinbii ná Farizhεenbii mpyi na bēni mε. Ɔrǎmu shiinbii fànhe mpyi a táan Erōdi shiinbil'á, ka pi i wá na sǎññi na múnalwǎore ñgwùñ'à yaa. Farizhεenbii mpyi na sǎññi Kafoonji Kile u nyε pire jùññǎ na: lire e, mà múnalwǎore kan Ɔrǎmu saanbwǎhe Sezari á, lir'à li cyé na mu à jεε u fànhe na maa jɔcyé Kafoonji Kile na.

17 Ka u u pi pyi: «Yii a Sezari wuŋi kaan Sezari á, yii raa Kile wuŋi kaan Kile á.» Ka puru jwumpe si pi puni pâa.

*Sadusiibil'à Yesu yíbe kwùubii jèŋi kyaa na
(Macwo 22.23-33; Luka 20.27-40)*

18 Nyε Sadusiibii pi maha jwo na kwuŋεεε nyε nùmpañja mε, pire pìl'à file Yesu na maa u yíbe:

19 «Wuu cyelentuŋi, Kile tùnntunŋiMusa à mpe jwumpe séme wuu Saliyaŋi i na “Nò ká ceewe lèŋε, maa ŋkwû, mà u ta u nyε a pyà ta ceenji na mε, u cɔɔnŋ'à yaa u ceenji lèŋε zànbangara na, u u pyìi si u na, u yyahafoonji ninŋkwuŋi mεge na‡.”

20 Nyε s̀ŋεε baashuunni na mpyi wani, pi puni niŋjyeŋi mpyi a ceewe lèŋε maa ŋkwû, u nyε a pyà ta u na mε.

21 Ka s̀ŋεεŋi shɔnwuŋi si ceenji lwó maa ŋkwû, u nyε a pyà ta u na mε. Ka tanrewuŋi wuuni si mpyi amuni.

22 Ka pire nàmbaabii baashuunniŋi puni si ceenji lèŋε mà taha taha piye na, ŋka pi wà nyε a pyà ta u na mε. Pire puni kàntugo, ka ceenji mú si mpa ŋkwû.

23 Nyε ná pire nàmbaa baashuunniŋi puni s'à uru ceenji lèŋ'a círi, kwùubii jèŋi ká bú nta sèe, pi aha bú jè canŋke ŋkemu i ke, pi ŋgir'á, ceenji sí n-kan yε?»

24 Ka Yesu si pi pyi: «Yii à wurugo sùpyire jèŋi kyaa na, lir'à ta yii nyε a Kile Jwumpe Semεŋi yyaha cè, si nta njyére Kile sífente na mε.

25 Yii li cè, Kile yyére, sùpyire ká jè a fworu kwùŋi i, nò sì ceewe lèŋε mε, ceewe mú sì n-kan nò á mε. Tì sí n-pyi Kile mèlεkεεbii fiige.

‡ 12:19 Duterenoμu 25.5-6

26 Nje Kile tũntunji Musa à séme kwũɛni kyaa na ke, yii nyɛ a yire kâla mà? Kuru cyage e, l'à séme na Kile à jwo ná Musa e tahe nage woge taan na “Mii u nyɛ Ibirayima, ná Ishaka, ná Yakuba u Kilenjĩš.”

27 Nyɛ puru jwump'à li cyêe na pire mp̄ii nyii wuu pi nyɛ wani Kile yyére. Sùpyire nyii woore ti maha Kile p̄ere, kwũubii kyaa bà mɛ. Yii na s̄n̄nji na sùpyire s̄i j̄è n-fworo kwũni i mɛ, kuru cyage e yii à s̄aa wurugo.»

Kile Saliyaŋi kabilini l'à f̄anha tò cyi sanŋkii na ke (Macwo 22.34-40; Luka 10.25-28)

28 Kile Saliyaŋi cyelentuŋi wà à Yesu ná nte sùpyire jwump̄e lógo, maa li nya na Yesu à pi jw̄o shw̄o a jw̄o ke, ka u u file Yesu na, maa u yíbe: «Saliyaŋi kabilini ndi l'à f̄anha tò cyi sanŋkii na yɛ?»

29 Ka Yesu si u pyi: «Kile Saliyaŋi kabilini niŋcyiini li nyɛ “Izirayeli shiinbii, yii lógo, wuu Kafoonji Kile kanni u nyɛ Kafoonji.

30 Ma Kafoonji Kile kyaa táan may'á, ná ma zòmbilini puni ná ma múnaani puni ná ma s̄onj̄ore puni ná ma f̄anhe puni i*.”

31 Sh̄onwuuni li nyɛ “Ma supyiŋɛɛni kyaa táan may'á bà mu kyal'à táan may'á mɛ.” Kile Saliyaŋi kapyaaŋii puni i, là nyɛ a p̄el'a cyire shuunniŋi kwò mɛ†.»

32 Ka uru Kile Saliyaŋi cyelentuŋi si Yesu pyi: «Wuu cyelentuŋi, mu à s̄e jwo, Kile nyɛ niŋkin, wà saha nyɛ a bâra u na mɛ.

§ 12:26 Ekizodi 3.6 * 12:30 Duterenõmu 6.4, 5 † 12:31 Levitiki 19:18

³³ Bà mu à jwo, ma Kafoonji Kile kyaa táan may'á, ná ma zòmbilini puni ná ma yákilinji puni ná ma fànhe puni i, maa ma supyiñεεñi kyaa taan may'á bà mu kyal'à táan may'á με, lir'à pwórɔ sárayi nizogoyi ná sárayi kuuyi sanjiyi na.»

³⁴ Yesu à li jya na Kile Saliyanji cyelentuñ'à uru jwɔ shwɔ ná yákilifente e ke, ka u u u pyi: «Mu laage jye a tɔɔn Kile Saanre na με.» Lire kàntugo wà saha jye a jεn'a Yesu yíbe με.

Kile Niñcwɔnrɔñi jye Dawuda Tuluge Shin kannamε
(Macwo 22.41-46; Luka 20.41-44)

³⁵ Mà Yesu yaha u u sùpyire kâlali Kileñaarebage e, u à pi yíbe: «Kile Saliyanji cyelentiibii maha jwo na Kile Niñcwɔnrɔñi na jye Dawuda Tuluge Shin. Naha yii na sônñi pur'e be?»

³⁶ Jwumpe Dawuda à jwo mà Kile Munaani yaha l'à u yyaha cû ke, yii sônñɔ puru na. U à jwo: “Kafoonji Kile à jwo mii Kafoonji á, ‘Ta ma a pa ntèen na kàniñε cyεge na, fo mii aha mu zàmpεenbii le mu tooyi jwɔh'i‡.’ ”

³⁷ Ná Dawuda na Kile Niñcwɔnrɔñi yiri “Kafoonji” lir'à li cyêe na Dawuda Tuluge Shin kannamε, u Kafoo mú wi, sèe bàl'à?»

Shinjiyahare ti mpyi wani na núru Yesu jwɔ na ke, puru jwumpe mpyi a táan t'á sèl'e.

Yesu à Kile Saliyanji cyelentiibii cêεge
(Macwo 23.1-36; Luka 20.45-47)

³⁸ Mà Yesu yaha u u sùpyire kâlali, u à yi jwo t'á: «Yii a yiye kàanmucaa Kile Saliyanji cyelentiibii

‡ 12:36 Zaburu 110.1

na, pi maha v̄aanntinmbwoyi leni na jaare. Sùpyire tabinni yi i, pi la maha mpyi pi raa pire p̄êre s'a pire sh̄éere.

³⁹ Pi aha shà Kile Jwumpe kàlambayi i, lire nyε me wà ha pi yyere kataan njyi na, bwompe tatεenyi pi maha jca.

⁴⁰ M̄a b̄ara lire na, pi maha lenkwucyebii cyeyaayi puni shuu pi na ná pi jwotanyi i. Pi maha Kile jaare na m̄oni sùpyire nyinyage na. Lire kurugo nde li sí n-pa pi ta ke, lire sí n-waha s̄el'e.»

*B̀nyenyi lenkwucwoj'̀a pyi ke
(Luka 21.1-4)*

⁴¹ Kilejaarebage e, Yesu mpyi a t̄enn'a yyaha kan b̀nyenyi yalenk'̀á, maa shinnyahara wȳereni lenkanni w̄i. N̄afuufebii niyyahara mpyi na wȳereni niyyahawa leni.

⁴² Lenkwucwoji kanhamafooji wà mú mpyi a pa b̀nyε pyi, ná daashipyara shuunni i.

⁴³ Ka Yesu si u cyelempyiibii yyere, maa yi jwo pi á: «S̄en̄i na m̄i sí yi jwo yii á, n̄ge lenkwucwo f̄ōfōoj'̀a b̀nyenyi n̄gemu pyi ke, ur'̀a f̄anha tò pi sanmpii puni wun̄i na.

⁴⁴ Naha na ye pi sanmpii pun'̀a ww̄u pi cyeyaayi niyyahayi i, m̄a kan Kile á. N̄ka n̄ge lenkwucwoji kanhamafooji wi ke, u n̄n̄o wȳereni puni u à kan Kile á, can̄ke yalyire lw̄ære mú bá nyε u á me.»

13

*Yesu à jwo na Kilejaarebage sí n-jya
(Macwo 24.1-14; Luka 21.5-19)*

¹ Yesu ná u cyelempyiibil'̀a f̄woro Kilejaarebage e ke, ka pi wà niñkin si Yesu pyi: «Wuu cyelentun̄i,

mu u ηke Kileηaarebage ηwəηkanni wíi! Kafaabwoyi y'à tège'a ku faanra, ku faanraηkanni s'à ηwə sèl'el!»

² Ka u u pi pyi: «ηke basinaηke yii ηye na ηan'amε ke, canηa na ma, ku puni sí n-sìi n-pwə̀n n-cyán, si ku ηkunuyi puni waraga, fo si ku kafaayi láha láha yiye na.»

³ Nyε ka Yesu sí n-kàr'a sà ntèen Olivye cire ηaηke ηun'i, maa yyaha kan Kileηaarebage á. Ka u cyelempyiibii pii sicyεere: Pyeri ná Yakuba ná Yuhana ná Andire si file u na. Mà pi kanni yaha ná Yesu i, ka pi i u yíbe:

⁴ «Wuu cyelentuηi, ηaha tère e cyire karigii sí n-pyi ye? Cyi tèepyiiini ká nə, ηaha ku sí li cyée wuu na ye?»

⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Yii a yiye kàanmucaa! Yii àha sùpya yaha u yii wurugo mε.

⁶ Yii li cè na shinηyahara sí mii mεge le piye na, si mpa jwo yii á na Kile Nηcwənrəηi kyaa l'à jwo ke, na pire pi ηye ure. Pi sí raa shinηyahara ηwə fáanηi s'a wuruge.

⁷ Yii aha mpa a kàshiyi shenre núru yiye táan, maa yi shenre núru laatənyí i, lire kà yii funηə pεn mε. Yii li cè na cyire karigii mpyimbaa ηye mε, ηka lire bà li ηye dηnyεηi téeekwooni mε.

⁸ Supyishiηi wà sí n-pa n-yíri n-sà n-cwo wà na, k̀ini là sí n-pa n-yíri n-sà n-cwo là na. Nηke ηcyèennεηi ná katibwəhe sí n-pyi cyeye nηyahay'e. Cyire ηcyii na ηye kanhare tasiige, bà laani maha yíri maa nta a yaa ná li zīηi i mε.

⁹ Nyε mii sí yii funηə cwo li na si ηjaha na sùpyire sí raa yii yiri yukyaabii yyére, pi sí raa yii bwùun mú Kile Jwumpe kàlambayi i. Pi sí raa yii yiri

fànhafeebii ná saanbii yyére. Cyire puni sí n-pyi yii na mà li nùŋke pyi na yii na nyε mii cyelempyii. Cyire karigii nùŋɔ taan, yii sí mii kyaa jwo pi á.

¹⁰ Jwumpe Nintanmpe à yaa pu fyânda a jwo supyishini pun'á.

¹¹ Nyε sùpyire ká mpa a yii cwôre na ŋkèege yukyaabii yyére, lire tēni i jwumpe yii sí n-jwo wani ke, yii àha puru kani tēge yiye funŋɔ pɛn mε. Yii aha nɔ wani yukyaabii cyage e, Kile sí n-pa jwumpe mpemu kan yii á lire tēni i ke, yii puru jwo, naha na ye yii sì raa yu ná yii funŋɔ sòŋɔre e mε, Kile Munaani fânhe sí n-pyi yii e.

¹² Pìi sí n-pa raa pi cìmpyiibii kaan pi a bùu, tiibii pìi sí n-pa raa pi pyìibii kaan pi a bùu, pyìibii pìi mú sí n-pa raa yîri pi sifeebii kurugo s'a pi kaan pi a bùu.

¹³ Yii kyaa sí n-pɛn sùpyire pun'á mii mεge kurugo. Nka ŋgemu ká jà a uye waha maa ntēen Kile kuni i fo mà sà nɔ tēgeni na ke, urufoo sí n-shwɔ.

¹⁴ Yapege k'à sàa pɛn Kile á ke, yii aha kuru nya k'à jyè a tēen Kileŋaarebage funŋke e na ku ŋwóre Kile yyahe taan tēni ndemu i ke, ŋgemu ká mpe jwumpe lógo ke, urufoo u yyaha le u u pu ŋwòhe cya a cè! Lire tēni ká nɔ, mà sùpyire ntemu ta Zhude kùluni i ke, pi a fî, pi a wá ŋanyi kàmpanŋke na.

¹⁵ L'aha ŋgemu ta u bage kàtanŋke ŋun'i ke, urufoo kà nùru ntîge si yaaga lwó bage e mε, u u ntíl'a tîge u a fî.

¹⁶ L'aha ŋgemu ta kεrege e ke, urufoo kà nùru raa ma pyεngε si mpa u vāanntinmbwòhe lwó mε.

¹⁷ Cyire canmpyaagii sí n-waha lahigiifée ná pyìneebii na sèl'e.

18 Yii a Kile náare, bà li tène si mpyi l'aha mbê ná wyeere tène i mε.

19 Cyire canmpyaagii sí n-waha sèl'e. Mà lwó dijyε tasiige e, mà pa bwòn nijjaa na, uru ngahañi fiige saha mpyi a nya mε, fo mà sà dijyε kwò, uru ngahañi fiige saha mú sà n-pyi mε.

20 Kàmpyi Kafoonji Kile mpyi a uru ngahañi tène bere mε, sùpya mpyi na sà n-shwò mε. Nka u à uru ngahañi tène bere u nijcwònrìbii kurugo, bà pire si mpyi si shwò mε.

21 Nyε shin ká jwo yii á na Kile Nijcwònròñi na wá naha, lire jyε mε u wá mεñi i, yii àha ndá urufoo na mε.

22 Naha kurugo yε kafinivinibii pìi sí n-yîri na pire pi jyε Kile Nijcwònròñi, pìi sí raa ñko na pire na jyε Kile túnntunmii. Pi sí raa kacyeenjikii cyêre, s'a kakyanhala karigii pyi, bà pi si mpyi s'a Kile nijcwònrìbii wuruge, kàmpyi pìi sí n-jà mε.

23 Yii a yiye kàanmucaa cyire karigii puni na, mii à cyi puni jwo yii á mà jwo cyi tène li nò ke.

*Supyañi Jyañi Yesu sí núru n-yîri nìjyinjì na si mpa
(Macwo 24.29-31; Luka 21.25-28)*

24 Nyε yyefuge kàntugo,
“Canña nyiini sí n-pyi numpire,
yiñke saha mú sà raa bèenmε yige mε.

25 Wòrigii sí raa jcwu,
yire kakyanhala yaayi yi jyε nìjyinjì na ke, yire sí
n-cúnḡò n-cúnḡò n-yîri yi tatεenyi i*.”

26 Nyε lire tène i, pi sí Supyañi Jyañi nya jahañyi i, u à yîri nìjyinjì na ná fànbwòhe ná sìnampe e.

* 13:25 Ezayi 13.10; 34.4

⁵ Mpe sìnmpɛ n'a mpyi a péré, pu mpyi na sí wýéɛnyahaga ta, si ntaha fòhɔfeebii tège. Pu lwɔɔre mpyi na sí n-jà shin nin̄kin yee nin̄kin báara sàra kwò.» Ka pi i wá na ceen̄i fare.

⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Yii láha ceen̄i na! Naha na yii nyɛ na u cêege yɛ? Kacennɛ u à pyi mii na.

⁷ Fòhɔfeebii nyɛ naha ná yii e tèrigii puni i, tènì ndemu ká yii táan ke, yii sí n-jà pi tège, n̄ka mii wi ke, mii sí n-pyi ná yii e tèrigii puni i mà dɛ!

⁸ Ceen̄'à u nimp̄yiini pyi. U à mii cyeere bégel'a yaha na fan̄ke sigili§.

⁹ Sèen̄i na mii sí yi jwo yii á, Jwumpe Nintanmpe ká nɔ cyaga maha cyag'e ke, nde n̄ge ceen̄'à pyi n̄njaa ke, lire sí n-jwo wani bà li si mpyi si n̄kwôro sùpyire fun̄j'i mɛ.»

Zhudasi à bégele si Yesu le cye e

(Macwo 26.14-16; Luka 22.3-6)

¹⁰ Zhudasi Isikariyoti na mpyi cyelemp̄yiibii ke ná shuunn̄i i, ka uru si shà Kile sáragawwuubii n̄h̄ufeebii yyére, maa yi jwo pi á na uru sí Yesu le pi cye e.

¹¹ Ka puru jwumpe si pi fun̄nyi táan sèl'e, ka pi i wýéɛ n̄wɔ jya u á. Mà lwó lire tènì na, ka Zhudasi si wá na pyin̄kanna caa si Yesu le pi cye e.

Kataanni n̄jȳiñi karigii n̄cwɔn̄r̄ñi kani

(Macwo 26.17-25; Luka 22.7-14, 21-23; Yuhana 13.21-30)

¹² Nyɛ bwúurun̄i n̄njirigembaan̄i kataanni can̄cyiige, Yahutuubii mpyi maha ntère na

§ 14:8 Yahutuubil'á, sùpya ká n̄kwú, pi mpyi maha n̄guntanga wýéɛ ná sìnme n̄guntanga wumɔ tég'a urufoo tìri. Lire kyaa na, Yesu nyɛ n̄ke cyage e.

mpàbili pyi sáraga pi bilerenkwonji kurugo. Kuru canɲk'à nɔ ke, ka Yesu cyelempyiibii si u yíbe: «Taa mu la nyɛ wuu u sà bilerenkwonji kataanni njyìni shwɔhɔ ke?»

¹³ Ka Yesu si pi pìi shuunni tun, maa yi jwo pi á: «Yii a sî kànhe e, yii sí n-bê ná nàni w'e, u à lwɔhɔ kucwoo tugo. Yii i ntaha u fye e fo u aha sà jyè pyɛnge nkemu i ke.

¹⁴ Yii aha sà nɔ wani, yii i yi jwo pyɛngefoon'á, na yii cyelentuŋ'á jwo yii sà u yíbe, na bage nkire e uru ná u cyelempyiibii sí kataanni njyìni lyí yɛ.

¹⁵ Yii aha kuru yibige pyi, uru nàni sí batɔnge nìnyibabilini là cyêe yii na, l'à bégel'a jwɔ sèl'e. Lire babilini i, yii sí kataanni njyìni karigii cwɔɔnrɔ.»

¹⁶ Ka cyelempyiibii si nkàre, pi à sà nɔ kànhe e ke, ka pi i sà yi ta Yesu jwuŋkanni na. Ka pi i kataanni njyìni karigii cwɔɔnrɔ wani.

Yesu à jwo na uru cyelempyanji wà sí uru le cye e

¹⁷ Nyɛ yàkonk'à pa nɔ ke, ka Yesu si mpa ntɛɛn na lyí ná u cyelempyiibii ke ná shuunniŋi i.

¹⁸ Mà pi yaha njyìni na sɔncyan, Yesu à pi pyi: «Sèɛni na mii sí yi jwo yii á, yii mpii pi naha na lyí ná mii i ke, yii wà ninjin naha na sí n-pa mii le cye e.»

¹⁹ Ka puru jwumpe si cyelempyiibii yyahayi tanha sèl'e fo pi shin maha shin na u yíbili: «Mii wi la? Mii wi la?»

²⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii shiin ke ná shuunniŋi wà wi, nge cyɛge ku naha na mii woge e njyìni yaage e ke.

²¹ Supyanji Jyanji nkɔwùmbaa nyɛ mɛ, bà l'à sémɛ u kyaa na Kile Jwumpe Semɛni i mɛ. Nka ngemu u sí

n-pa u le cye e ke, urufoo wuun'à kèege! Urufoo zimbaanji mpyi na sí n-pwóro u ziji na.»

Wwoɲεεge ɲjɲi

(Macwo 26.26-30; Luka 22.15-20; 1 Kòrenti Shi-inbii 11.23-25)

²² M̀a pi yaha pi i lyí, Yesu à bwúuruɲi lwó, maa fwù kan Kile á u kyaa na, maa u kwòɲ kwòɲ m̀a kan u cyelempyiibil'á, maa jwo: «Yii ɲge shwó a lyí, mii cyeere ti.»

²³ Lire kàntugo maa f̀ɲɲcwokwuuni lwó, ερεzen sinmε mpyi l'e, maa fwù kan Kile á pu kyaa na, maa pu kan pi á, ka pi puni si pu bya.

²⁴ Ka u u pi pyi: «Puru pu ɲye mii sìshange, tunmbyaare nivònn̄te Kile à le ke, tire sìshange k̄i, ɲke k'á wu si ntaha shinɲyahara ná Kile shwòhòɲi yaa ke.

²⁵ Sèɲi na mii sí yi jwo yii á, mii saha sì ερεzen sinmε bya mε, fo canɲke mii sí núru pu bya Kile Saanre e ke.»

²⁶ Nyε ka pi i Kile pèente myahigii cêe maa nta a fworo bage e, maa ɲkàre Olivye cire ɲaɲke ɲuɲ'i.

Yesu à jwo na Pyeri sí n-pa jwo na u ɲye a uru cè mε
(Macwo 26.31-35; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38)

²⁷ Pi à nò wani ke, ka Yesu si pi pyi: «Yii puni sí n-fê si mii kanni yaha, ɲaha na ye y'à séme Kile Jwumpe Semɲi i “Mii sí mpànahaɲi bò, mpàkurunke puni sí n-caala*.”»

* 14:27 Zakari 13.7

28 Ka Yesu si núr'a pi pyi: «ŋka mii aha ñè a fwooro kwùñi i tènì ndemu i ke, mii sí n-sà yii sige Galile kùluni i.»

29 Ka Pyeri si u pyi: «Pi sanmpii puni mée ká fê, maa mu yaha, mii kyaa bà mε.»

30 Ka Yesu si u pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo mu á, ninjaa numpilage yabilinji i, ñkùpoonji mεeni shɔnwuuni sí mu ta mu à jwo a nɔ tooyo taanre na na mu ñye a mii cè mε.»

31 Ka Pyeri si núr'a u ñwɔmεeni taha maa yi jwo a waha: «Pi mée ká mpyi na sí mii bò ná mu i, mii sì n-sii n-jwo na mii ñye a mu cè mε.» Ka cyelempyiibii sanmpii puni si yire ninuyi jwo.

*Yesu à Kile ñáare Zhetisemani cikɔage e
(Macwo 26.36-46; Luka 22.39-46)*

32 Nyε ka pi i nɔ cyage k'e, kuru mεge ñye Zhetisemani. Ka Yesu si u cyelempyiibii pyi: «Yii téen naha mà jwo mii u sà Kile ñáare mεyyere ke.»

33 Ka u ninjkarenji si ñkàre ná Pyeri ná Yakuba ná Yuhana i. Ka yyetanhare ná funmpεenre si sii u á.

34 Ka u u pi pyi: «Mii funñke naha a pen fo na ñko si mii bò. Yii téen naha yii i ñkwôro ñyii na.»

35 Ka u u ñkàre yyaha yyére, maa uye wà ññke na, maa Kile ñáare, bà lire tènì kyaage si mpyi si ñjà ntòro u taan mε.

36 U mpyi na ñko: «Mii Tu Baba, li fànhe ñye mu i mà jà a karigii puni pyi. Na shwɔ ñke kyaage lwɔhe na. Nka ma hà na ñyii wuuni pyi mε, ma ñyii wuuni pyi.»

37 Lire kàntugo ka Yesu si núr'a pa u cyelempyiibii yyére, mà sà pi ta pi i ñwúuni. Ka u u Pyeri ñè,

maa u pyi: «Simə, mu na ηwúuni bε? Mu nyε a jà a nde tēni ninkinji pyi nyii na ná mii i mà?»

³⁸ Yii tēn nyii na, yii raa Kile jáare, bà yii si mpyi si fànha ta Sitaanniñi na, u àha ηkwò yii sòn ηgà kapii na mε. Nàkaana baa, sùpyañi zòmbilin'à bégel'a yaha kacəñkii mεε na, ηka u fàn'h'à cyére.»

³⁹ Lire kàntugo ka Yesu si núr'a file yyaha yyére, maa wá na Kile jáare ná puru jwunumpe e.

⁴⁰ Ka u u núr'a pa u cyelempyiibii yyére mà pa pi ta pi à ηóó, pi mpyi na sì n-jà nyiigii múgo n-yaha mε. Nje pi sí n-jwo Yesu á ke, pi saha nyε a cè mε.

⁴¹ Ka Yesu si núr'a kàre yyaha na, maa núr'a pa nò u cyelempyiibii na tontanrawoge e, maa pi pyi: «Yii saha na ηwúuni la? Nəəmp'à ta, tèn'à nò. Numε, Supyañi Jyañi sí n-le kapimpyiibii cye e.

⁴² Yii yîri, wuu raa sì, ñaha na yε ηge u sí mii le cye e ke, uru na naha naha.»

Yesu ñcùñi kani

(*Macwo 26.47-56; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12*)

⁴³ Nyε mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka Zhudasi sì nò wani, uru na nyε cyelempyiibii kε ná shuunniñi wà. U mpyi a pa ná shinnyahar'e, kàshikwəñηwəyi ná kàbiiyi mpyi pire cye e. Kile sáragawwuubii ññufeebii ná Kile Saliyañi cyelentiibii ná Yahutuubii kacwəñribii pi mpyi a pire tun.

⁴⁴ Zhudasi u mpyi na sí u le pi cye e ke, uru mpyi a jwo a kan u cùveebil'á: «Yii aha mii ñya mii à sùpyañi ηgemu pûr'a cù maa u shéere ke, urufoo wi. Yii i u cù, yii a sì, yii raa u kàanmucaa sèl'e.»

⁴⁵ Pi à nò ke, ka Zhudasi si ntíl'a file Yesu na, maa jwo: «Wuu cyelentuñi» maa u pûr'a cù.

⁴⁶ Nyε ka sùpyire si cye taha Yesu na, maa u cù.

⁴⁷ Ka Yesu cyelempanyi wà ninjin si u kàshikwònḡwəge wwù mà taha a Kile sáragawwuubii nùḡufembwəhe báarapyiḡi ninḡenke kà kwòn a cyán.

⁴⁸ Ka Yesu si yi jwo pi á: «Yii à pa mii fye e ná kàshikwònḡwəyi ná kàbiiyi i mpa ḡcù, mu à jwo kakuumpyi u ḡyε mii.

⁴⁹ Mii mpyi ná yii e canḡa maha canḡa. Mii mpyi maha sùpyire kálali Kileḡaarebage e, yii sí ḡyε a mii cù mε. Nka nde mpyiḡi sí Kile tùnntunmpii jwumpe fùḡḡ.»

⁵⁰ Ka u cyelempyiibii puni si fê, maa u yaha.

⁵¹ Nàḡjiḡi wà u mpyi a taha u fye e, vāanḡto kannu u mpyi a taha a uye míḡine. Ka pi i u cù vāanḡḡi na.

⁵² Ka u u láha u na, maa wá na fī u cípyire wuḡi.

Yesu na ḡyε yukyaabii cye e

(Macwo 26.57-68; Luka 22.54-55, 63-71; Yuhana 18.13-14, 19-24)

⁵³ Mpii pi à Yesu cù ke, ka pire si ḡkàre ná u e Kile sáragawwuubii nùḡufembwəhe yyére. Kile sáragawwuubii nùḡufeebii puni ná Yahutuubii kacwənrībii ná Kile Saliyaḡi cyelentiibii mpyi a piye bínni wani.

⁵⁴ Mà pi yaha pi i ḡkèεge ná Yesu i, Pyeri à tēen laage e, marii si pi fye e fo sáragawwuubii nùḡufembwəhe pyεnge e. U à sà nə ke, maa jye pyεnge e, maa ntēen saḡcwənsigibii taan na uye ware.

⁵⁵ Sáragawwuubii nùḡufeebii ná yukyaala kurunke shiinbii puni mpyi na kaḡḡḡ caa si Yesu bə. Nka pi ḡyε a yaaga ta mε.

56 Shinnyahara mpyi na fini Yesu na, nka pi jwumpe nyε a bê ninjin na mε.

57 Pìl'à pa yîri, maa fini na pir'à lógo na u à jwo:

58 «Mii sí sùpyire Kileñaarebage nivanrage cyán, sí núru ku faanra canmpyaa taanre funḡ'i sùpya baa.»

59 Puru mpe nùḡo taan sahan̄ki, pi jwumpe nyε a ja a pyi ninjin mε.

60 Ka sáragawwuubii nùḡufembwøhe si yîri sùpyire shwøhø'l'e, maa Yesu yíbe: «Mpe jwumpe puni p'à jwo mà yyaha tí ná mu i ke, naha mu à cè p'e yε?»

61 Ka Yesu si fyâha fyii, u nyε a yaaga jwo mε. Ka sáragawwuubii nùḡufembwøhe si núr'a u yíbe: «Kile Nijcwønḡi u nyε mu la? Kilen̄i Nijcenn̄i Jyan̄i u nyε mu la?»

62 Ka Yesu si u pyi: «Ḍøn, mii wi! Yii sí Supyan̄i Jyan̄i nya u à tēen̄ Sin̄i Punifoo Kile kàniḡe cyεge na, lire kántugo yii mú sí u nimpan̄i nya nahanȳi i, mà yîri n̄jnȳi na.»

63 Yesu à puru jwo ke, ka sáragawwuubii nùḡufembwøhe lùyiri wun̄i si u yabiliḡi vāan̄tin̄ke cwøn†, maa jwo: «Wuu saha nyε a t̄ge wà jwøjwumø kurugo mε.

64 Yii à u Kile mεkεεge jwumpe lógo. Naha yii nyε na sōn̄i yε?» Ka pi puni si ntēen̄ li taan na u à kapii pyi, na u mú s'a yaa u bō.

65 Ka pii si wá na ntilwøhe wàa u na, maa u yyahe pwø, maa kan̄kuruyo cyán u e, maa u yíbe: «Mu nyε a jwo na mu na nyε Kile tūn̄tun̄ḡo mà? Nge u à

† 14:63 Yahutuubil'á, sùpya ká jwumø jwo Kile na, mpemu nyε a yaa pu jwo u na mε, mp̄ii pi à puru jwumpe lógo ke, pire maha yîri maa pi vāan̄nȳi cwøn.

mu bwòn ke, uru mεge yyere wuu á!» Ka pyenge saɲcwənsigibii si kantawahii bwòn bwòn u e.

Pyeri à jwo na uru nyε a Yesu cè mε
(Macwo 26.69-75; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Lir'à Pyeri ta u mpyi ɲwəhəntaan pyenge funɲke e. Ka Kile sáragawwuubii ɲùɲufembwəhe báarapyicwəɲi wà si mpa

⁶⁷ Pyeri ta u u na ware, maa u yal'a wíi maa u pyi: «Mu mú mpyi ná Nazareti Yesu e!»

⁶⁸ Ka Pyeri si yi kyáala maa jwo: «Ceewe, mpe mu na yu ke, mii nyε a puru cè mε.» Lire kàntugo ka Pyeri si fworó ntàani na mà sà yyére tajyɲwəge na, [ka ɲkùpooɲi si mεε sú.]

⁶⁹ Lire kàntugo ka uru ceenji ninuɲi si núr'a Pyeri ɲya kuru cyage e. Sùpyire ti mpyi wani ke, ka u u tire pyi: «ɲge nàɲi nyε pi wà.»

⁷⁰ Ka Pyeri si núr'a yi kyáala. Nyε tèr'à pyi ke, mpii pi mpyi wani ke, ka pire si yi jwo Pyeri á: «Nàkaana baa, mu na nyε Yesu fyèɲwəhəshinɲi wà, ɲaha na ye mu mú na nyε Galile kùluni shin.»

⁷¹ Nyε ka Pyeri si jwo: «Kampyi mii à ɲge nàɲi cè, Kile kà na yaha mε!»

⁷² Ka ɲkùpooɲi si ntíl'a mεε sú tozhənwogo. Ka Pyeri funɲke si ɲcwo Yesu jwumpe niɲjwumpe na na: «ɲkùpooɲi mεeni shənwuuni sí mu ta mu à jwo a nɔ tooyo taanre na na mu nyε a mii cè mε.» Nyε ka Pyeri si wá na mεε súu.

15

Pilati à Yesu yíbe

(Macwo 27.1-2, 11-14; Luka 23.1-5; Yuhana

18.28-38)

¹ Kuru canŋke nyèṣṣṓge na, ka Kile sáragawwuubii ñùñufeebii ná Yahutuubii kacwənrìbii ná Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná yukyaala kurunŋe shiinbii sanmpii puni si piye bínni, maa wwò a jwo, maa Yesu cù a pwò maa ñkàre ná u e fànhafooni Pilati á*

² Ka Pilati si u yíbe: «Yahutuubii Saanŋi u nyε mu la?» Ka Yesu si u pyi: «Mu aha jwo amuni yo.»

³ Ka Kile sáragawwuubii ñùñufeebii si tìgire ñiñyahara cyán Yesu na.

⁴ Ka Pilati si núr'a u yíbe: «Tìgire pi à cyán mu na ke, mu nyε a pà cè a jwo tire e mà?»

⁵ Yesu saha nyε a jwo mε. Ka lire si Pilati kàkyanhala sèl'e.

Yesu kataanmp' à cwənr'a yaha u mbòŋi na (Macwo 27.15-26; Luka 23.13-25; Yuhana 18.39-19.16)

⁶ Yyee maha yyee Yahutuubii bilereŋkwonŋi kataanni n'a mpyi a nò, Pilati mpyi maha kàsujyi ñiŋkin yaha, ŋge sùpyire mpyi maha ñáare u á ke.

⁷ Nàŋi wà, ná u mεge na mpyi Barabasi, uru mpyi a le kàsunŋi i, ñaha na yε u ná u wwonεebii mpyi a cânra Ɔrəmu shiinbil'á, fo mà booro pyi.

⁸ Ka sùpyire si file Pilati na, maa u ñáare na nde u maha mpyi pir'á yyee maha yyee ke, na u lire pyi.

⁹ Ka Pilati si pi yíbe: «Li sí n-bê yii á, mii u Yahutuubii Saanŋi yiŋe kàsunŋi i la?»

¹⁰ U mpyi a cè na yiŋcyεge na Kile sáragawwuubii ñùñufeebil' à Yesu le cye e.

* 15:1 Fànhafooni Pilati kanni u mpyi na sí n-jà kuni kan pi kàsujyiŋi wà bò.

11 Nka Kile sáragawwuubii nùñufeebil'à sùpyire sòn na ti Pilati jáare u Barabasi yige kàsunji i, u u Yesu yaha wani.

12 Ka Pilati si núr'a pi yíbe: «Ŋge yii na mpyi Yahutuubii Saanji ke, naha yii nyε na sônñi mii i mpyi uru na ye?»

13 Ka pi i jwo fànha na: «U kwòro cige na!»

14 Ka Pilati si núr'a pi yíbe: «Kapiini ndire u à pyi mà sà nò u bò ye?» Nka pi saha na kwuugii wàa fànha na, marii ŋko: «U kwòro cige na!»

15 Pilati la mpyi si sùpyire nyii wuuni pyi, maa Barabasi yige kàsunji i, maa pi pyi pi à Yesu bwòn ná kàsorigil'e, maa u kan pi sà ŋkwòro kworokworocige na.

Sòrolashiibil'à Yesu fwóhə̀

(Macwo 27.27-31; Yuhana 19.2-3)

16 Ka sòrolashiibii si ŋkàre ná Yesu i pi tatεenge e, maa sòrolashiibii sanmpii yyer'a pa,

17 maa v̀aantnmbwə̀hə̀ ninyεga† le u na, maa ŋguro cín mà pyi saanra nùntonɔ̀ mà tò u na.

18 Lire kàntugo ka pi i wá na u fwóhə̀re, marii ŋko: «Yahutuubii Saanji, wuu à mu shéere!»

19 Marii u bẁun nùŋke e ná kàbiini i, marii ntilwə̀he wàa u na, marii niŋkure sínni u taan, maa piye pyi mu à jwo pi na u p̀ere.

20 Pi à u fwóhə̀r'a kwò ke, maa v̀aantnmbwə̀he ninyεge wẁu u na, maa u yabilinji v̀aanjyi le u na, maa ŋkàre ná u e si sà ŋkwòro kworokworocige na.

† 15:17 V̀aantninyεge»: Yahutuubii yyére, pi mpyi maha kuru v̀aantninke jwoolo maha ŋkan saanbii ná shinbwoobil'á.

Pi à Yesu kwòro cige na

(Macwo 27.32-44; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27)

²¹ Nye mà sòrolashiibii yaha pi i ñkèege ná Yesu i tabonke e, pi à círi ná nàñi w'e u à yíri sige e, u mege mpyi Simò, Sireni kànhe shin u mpyi u wi. Alézandiri ná Urufusi yii tunji u mpyi u wi. Nye ka pi i u kárama u à Yesu kworokworocige tugo.

²² Ka pi i ñkàre ná u e cyage mege ku nyε Gəlíkota ke, lire jwòhe ku nyε: «Nunkwòoge Cyage.»

²³ Pi à nò wani ke, maa wyεere tà le sinmpe e mà kan Yesu á u bya, ñka u nyε a ñen'a ti bya mε.

²⁴ Sòrolashiibil'à Yesu kwòr'a kwò ke, maa ñkyaanlwooni tèg'a u vàanñyi táa piye na, bà pi puni si mpyi si pi nàzhanñi cè mε.

²⁵ U à kwòro cige na nyège tènì baacyεere wuuni na.

²⁶ U à bò jùñke ñkemu na ke, cikwooni na pi mpyi na sí kuru séme ke, pi à li séme kuru cyage e: «YAHUTUUBII SAANNI».

²⁷ Nànkaalii shuunni mpyi a kwòro ná Yesu i. Wà mpyi u kànñke na, u sanñi sí nyε u kàmèni na. [

²⁸ Lire pyinñkanni na, mpe p'à séme Kile Jwumpe Semèñi i u kyaa na ke, pur'à fûññò:

«U à tòrò ná kapimpyiibil'e.»]

²⁹ Sùpyire nintorore mpyi maha u fwóhòre, marii jùñyi kwòre, marii ñko: «Mu u mpyi maha jwo na mu sí Kilejaarebage cyán si ku faanre canmpyaa taanre e ke, mu u nyε amε la?

³⁰ Mu yabilinji u maye shwò, maa ntíge kworokworocige na.»

³¹ Kile sáragawwuubii jùñufeebii ná Kile Saliyanji cyelentiibii mpyi na u fare, marii ñko piy'á: «U à

p̄i shwə, maa mpyi u nyε a jà uye shwə mε.

³² Kile Nijcwənrəŋi! Izirayeli Saanŋi! Mu aha jà a t̄ige ŋke cige na may'á, wuu sí n-dá mu na!» Mpii pi mpyi a kwòro u taan ke, pire mú mpyi na u fare.

Yesu kwùŋi

(Macwo 27.45-56; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30)

³³ Nyε canŋke mpyi a nɔ jùŋɔ niŋi i, ka numpini si mpâl'a jyè k̄ini cyeyi puni i, mà tère pyi fo mà sà byanhara yàkoŋke na.

³⁴ Lire tèn i, ka Yesu si jwo fànha na: «Eloyi, Eloyi, lama sabakatani‡?» Lire jwəhe ku nyε: «Mii Kilenji, mii Kilenji, jaha na mu à kàntugo wà mii á yε?»

³⁵ Mpii pi mpyi wani ke, ka pire p̄i si yire lógo, maa jwo: «Yii lógo! U naha na Kile túnntunŋiEli yiri na u pa uru t̄εε.»

³⁶ Ka pire wà niŋkin si f̄e a sà sìcogo fyinmε lùtanhage k'e, maa ku nórɔ kàbii na, mà yaha Yesu jwəge taan, u u ku ta a shwənrɔ. Maa jwo: «Yii u yaha wani, wuu a wí kampyi Eli sí n-pa u t̄rige ŋke cige na.»

³⁷ Ka Yesu si núr'a s̄e fànha na, ka u múnaani si fworu u e.

³⁸ Nyε ka Kilejaarebage táataa v̄aanŋke si jcwən niŋke e, mà lwó niŋyini na fo jwəh'i.

³⁹ Nyε Ɔrəmu sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi u mpyi a yyére Yesu yyaha na ke, u à ta naha u

‡ **15:34** Yesu na ŋkwúuli Arameni sh̄enre e. Tire sh̄enre e, Eloyi jwəhe ku nyε: «Mii Kilenji». Mpii pi nyε pi nyε na tire sh̄enre nuru mε, pire maha s̄onŋi na Kile túnntunŋi Eli Yesu nyε na yiri. Yahutuubii p̄i na s̄onŋi na, ná Eli nyε a kwù mε, na sùpya ká mpyi kyaage e, na u sí n-pa urufoo shwə (2 Saanbii 2.1-12).

kwùṅkanni n̄ya ke, ka u u jwo: «Nàkaana baa, ṅge nàṅi mpyi Kile Jyaṅi.»

⁴⁰ Cyee kurunṅo mpyi a yyére laage e, marii wíi. Mariyama u mpyi na yîri Magidala kànhe e ke, ná Mariyama, u n̄ye Yakuba bilere ná Zhoze nun̄i ke, ná Salomε mpyi pi e.

⁴¹ Pire cyeebii pi mpyi a taha Yesu fye e mà u yaha Galile kùluni i marii u tère. Cyee n̄nyahamii mú mpyi wani, pi mpyi a taha u fye e mà kàre Zheruzalem u kànhe e.

Yesu ntòṅi kani

(*Macwo 27.57-61; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42*)

⁴² N̄ye yàkōṅke mpyi a n̄o a kwò, ka pi i wá na canṅōṅke bégeli, lire n̄wòhe ku n̄ye: kuru canṅa n̄mpanṅa mpyi canṅōṅke.

⁴³ Arimati kànhe shin̄ṅi Yusufu, uru na mpyi yukyaala kurun̄ke sèe shin̄ṅi wà. U cyεge mpyi a taha Kile Saanre tèepani na. Ka uru si n̄un̄ṅo waha maa ṅkàre Pilati yyére si Yesu buwuṅi n̄áare u á.

⁴⁴ Pilati à Yesu kwùṅi lógo ke, l'á u p̄aa, ka u u sòrolashiibii yyaha yyére shin̄ṅi yyer'a pa yíbe kampyi u tèekwuun'á m̄o.

⁴⁵ Tèni i sòrolashiibii yyaha yyére shin̄ṅ'á Pilati pyi na Yesu à kwù ke, ka u u kuni kan Yusufu á na u sà u t̄rige kworokworocige na.

⁴⁶ Ka Yusufu si v̄anvyinge shwò, maa Yesu buwuṅi t̄rige kworokworocige na, mà le k'e, mà sà ntò fan̄ṅke e. Kuru fan̄ṅke mpyi a t̄ugo kafaaga na. Ka u u kafaabwòhò kùun̄kul'á pa ntò fan̄ṅke n̄wòge na.

⁴⁷ Magidala Mariyama ná Zhoze nun̄i Mariyama mpyi na Yesu buwuṅi tasin̄nage wíi.

16

Yesu à jè a fwordo kwùni i

(Macwo 28.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10)

¹ Nye canḡḡk'á tòro ke, Magidala Mariyama ná Yakuba nunḡ Mariyama ná Salome, ka pire mú taanre si ḡkàr'a sà sìnme nùguntanga wumḡ shwḡ si ntèḡe Yesu buwuḡi tìri.

² L'à pyi cibilaage canḡcyiige* jyeḡḡge na. Tèni i pi à nḡ kafaage fanḡke na ke, canḡa jyiini mpyi na fwore.

³ Pi ninḡaribii mpyi na ḡko piy'á: «Jofoo u sí n-pa kafaabwḡhe kùḡḡkuu n-láha wuu á fanḡke jwḡge na ye?»

⁴ Pi à ta naha pi jyiigii yîrige ke, ka pi i kafaabwḡhe ta k'à kùḡḡkul'a lwó fanḡke jwḡge na.

⁵ Pi à nḡ wani ke, maa jye fanḡke e, mà nàḡjiiwe jya u à vānvyinge le, mà tèen kàniḡke na, ka cyeebii si fyá sèl'e.

⁶ Ka nàḡjiiḡi si pi pyi: «Yii àha vyá me. Nazareti Yesu pi à kwòro cige na ke, uru yii na jcaa la? U à jè a fwordo kwùni i, u jye naha me. Yii u buwuḡi tasinnage wíi.

⁷ Yii sà yi jwo Pyeri ná cyelempyiibii sanmpil'á “U à kàr'a sà yii sige Galile kùluni i. Yii sí sà u jya wani, bà u à fyánha a yi jwo a yaha me.”»

⁸ Nye ka cyeebii si fê a fwordo fanḡke e. Pi puni mpyi a fyá fo na jcyèenni. Li funmpèenr'à pi pyi pi jye a jèn'a yaaga jwo sùpya á me.

* **16:2** Yahutibil'á cibilaage canḡcyiige ku jye kárinḡi.

*Mpiimu na Yesu à uye cyêe ke
(Macwo 28.9-10, 16-20; Luka 24.13-49; Yuhana
20.11-23; Kapyiŋkii 1.6-8)*

9 Yesu à jè a fworò kwùŋi i cibilaage canŋcyiige nyèsòoge na ke, Magidala Mariyama na u à fyânha a uye cyêe, ŋge e Yesu à jínabii baashuunniŋi kòr'a yige ke.

10 Ka uru ceenŋi si ŋkàr'a sà yi jwo Yesu fyèŋwòhòshiinbil'á. Pi mpyi a tèn yyetanhare e, marii myahigii súu.

11 Ŋka tèn i pi a lógo na Yesu à jè a fworò kwùŋi i, na u wá nyii na, na Mariyama à u nya ke, pi nyè a sàa dá mɛ.

12 Lire kàntugo Yesu à uye kèenŋ'a cyêe u fyèŋwòhòshiinbii pìi shuunni na mà pi yaha pi i ŋkèege sige e.

13 Ka pire si núr'a pa yi jwo pi sanmpil'á, ŋka pire mú saha nyè a dá mɛ.

14 Kàsanrage na, Yesu à uye cyêe u cyelempyiibii kɛ ná niŋkinŋi na mà pi yaha pi i lyí. U à pi faha pi dánabaare na, jaha na yɛ mpìi pi à u nya u à jè a fworò kwùŋi i, maa mpyi nyii na ke, u cyelempyiibii nyè a jɛn'a dá pire jwumpe na mɛ.

15 Puru jwòhò na, ka Yesu si pi pyi: «Yii a sì diŋyɛŋi jùnyi puni na, yii s'a Jwumpe Nintanmpe yu sùpyire pun'á.

16 Ngemu ká dá pu na, maa batize ke, urufoo sí nùmpañja ta, ŋka shin maha shin u à pu lógo, maa mpyi u nyè a dá pu na mɛ, Kile sí urufoo tùn.

17 Mpìi pi à dá mii na ke, pire sí raa kakyanhala karigii ŋcyiimu pyi ke, cyire cyi nyè: pi sí raa jínabii kòre, pi sí raa yu shɛenre tabɛr'e,

¹⁸ pi sí raa wwòobii cwôre, ñka pi sì raa yaage pyi pi na mε. Pi mée ká bàha bya, ku sì n-jà kapii pyi pi na mε. Pi sí raa cyeyi tare yampii na, s'a Kile jáare pi na pi raa ñcùuñi.»

*Yesu à kò a dùgo ñìnyìñi na
(Luka 24.50-53; Kapyiñkii 1.9-11)*

¹⁹ Kafoonji Yesu à puru jwumpe puni jwo a kwò ke, ka Kile si u kò a dùrugo ñìnyìñi na, ka u u sà ntèen Kile kàniñe cyege na.

²⁰ Nyε ka u cyelempyiibii si ñkàr'a sà a Jwumpe Nintanmpe yu cyeyi puni i. Kafoonji mpyi maha pi tère báarañi puni i, kakyanhala karigiñi pi mpyi maha mpyi Yesu mεge na ke, cyire mpyi maha fànha kaan pi jwump'á, mà li cyêe na sèe wi.]

**KILE JWUMPE SEMENI JWUMPE NINTANMPE
New Testament in Senoufo, Supyire Farakala; spp**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Supyire Sénoufo (Sénoufo, Supyire)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Senoufo, Supyire

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

9c94658e-b59d-5cd7-bd2e-4e0770667d41